4 | 2015

TOIMIHENKILÖKESKUSJÄRJESTÖ STTK:N LEHTI

STTK

Projektipäällikkö Juha Heikkala:

”PIDETÄÄN MAALI MIELESSÄ”.

Sivut 6-9.

Maitotalous joutui ahtaalle.

Sivu 10-11.

Vuoden luottamusmiehelle neuvottelut ovat kestävyyslaji.

Sivut 14-15.

Ymmärtääkö kansa talouspolitiikkaa?

Sivut 16-17.

EU-utelias löytää tietoa pankista.

Sivut 26-27.

Enää ei tarvitse sulkea kännykkää ulkomailla.

Sivut 28-29.

PÄÄKIRJOITUS

marja-liisa.rajakangas@sttk.fi

Realismia vai inhorealismia?

» Työmarkkinavesissä laineet nousevat näinä päivinä korkealle. Uuden hallituksen aikeet yhteiskuntasopimuksesta – erityisesti idea vuosityöajan pidentämisestä – ja työttömyysturvan uudistamisesta nopealla aikataululla kuulostavat epärealistisilta ja monien mielestä myös kiristykseltä. Epärealistisilta esimerkiksi siksi, että työttömyysturvaan kaavaillut leikkaukset ovat lukuina hurjia tässä työllisyystilanteessa ja työpaikkojen kadotessa. Epäreiluilta siksi, että jos yhteiskuntasopimusta ei syntyisi, hallitus on ilmoittanut sen vuoksi esimerkiksi leikkaavansa lapsilisiä. Vaaka ei ole tasapainossa.

STTK on painottanut, että siitä, mitä tähän mennessä on sovittu, pidetään kiinni. Siksi tavoittelemme ensimmäiseksi työllisyys- ja kasvusopimuksen jatkamista. Sen lisäksi olemme kantaneet huolta työttömyysvakuutusmaksun nostamisesta. Vakuutusrahasto ottaa tänä vuonna velkaa menoihinsa eikä työttömyyden kasvu näytä taittuvan. Maksukorotus on välttämätön.

Yhteiskunnallinen ilmapiiri on nyt hyvin levoton. Vaikka ennen vaaleja oli aika selvää, että monenlaista raippaa ja kiristystä on tulossa, arki taas kerran yllätti monet. On helppo yhtyä yleisellä tasolla esimerkiksi ajatukseen, että Suomi ei saa enää velkaantua lisää. Kun tätä sitten yritetään hillitä esimerkiksi puuttumalla etuuksiin kuten lapsilisiin, eläkkeisiin tai asumistukeen, ajatus ei maistu enää yhtä hyvältä.

Sipilän hallitus on esiintynyt melko päättäväisesti ohjelmansa takana. Arvioin silti, että jonkinlaista joustoa tulee kaikkien polviin, kunhan realismi saa voiton inhorealismista. Tarkoitan, että on välttämätöntä uudistaa Suomea, hillitä velan kasvua ja saada tulot ja menot tasapainoon. Yhtä välttämätöntä on kuunnella kansaa, joka lopulta kaikki viulut maksaa. Ei siis ole yhdentekevää, jos esimerkiksi palkansaajat hermostuvat.

TAPETTI

Varmaan tää on tehty lapsityövoimalla...

» Teollisuustyöntekijöiden maailmanliittoa johtava suomalainen **Jyri Raina** totesi lehtihaastattelussa, että pikamuoti on suurin syy tekstiiliteollisuuden epäinhimillisiin työolosuhteisiin. Tästä on helppo olla kuluttajana täysin samaa mieltä.

Olen vuosien varrella hankkinut paljon nuorisovaatteita lapsilleni. On ollut ja edelleen on todella vaikea löytää kohtuuhintaisia vaatteita, joissa lukisi jotain muuta kuin Made in Bangladesh tai muu epäinhimillistä tehdasoloista kuuluisaksi tullut maa. Myös urheiluvaatteiden osalta joutuu usein nostamaan kädet avuttomana pystyyn vaikka olisi rahaakin.

Teini-ikäinen lapseni totesi minulle yhtenä päivänä uudesta paidastaan: - Varmaan tää on tehty jollain lapsityövoimalla. Mutta ei voi mitään. On kiva saada uusia kesävaatteita eikä mun rahoilla muuhun pysty.

Teini on muotitietoinen ja vaatetrendit vaihtuvat nopeasti. Tuulimyllyjä vastaan on joskus vaikea taistella. Äitinä olen tyytyväinen edes siihen, että tietoisuus on herännyt. Ehkä jonain päivänä valinnat osuvat paremmin kohdalleen. (mlr)

STTK-lehti
Toimihenkilökeskusjärjestö
STTK:järjestölehti
40. vuosikerta

Julkaisija
STTK ry

Päätoimittaja,
toimitussihteeri
Marja-Liisa Rajakangas

Toimitus
Käyntiosoite
Mikonkatu 8 A, 6. kerros
Postiosoite
PL 421, 00100 Helsinki

Puhelin
(09) 13 15 21

Telefax
(09) 652 367

Internet
www.sttk.fi

E-Mail
STTK:n toimiston henkilöstö:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

STTK-lehden posti:
marja-liisa.rajakangas@sttk.fi

Ilmoitukset
Kaupalliset ilmoitukset, myynti, trafiikki ja laskutus:
toimitussihteeri
Marja-Liisa Rajakangas

Osoitteenmuutokset
Osoitteenmuutokset tulee tehdä kirjallisesti omaan jäsenliittoon
– EI keskusjärjestöön eikä lehden toimitukseen.

Ulkoasu
Ilkka Eskola/Hansaprint Oy

Painopaikka
HANSAPRINT 2015 / STTK15_04
Painos 40 000

Lehden paperi
GalerieFine Silk 70g

Kannen kuva
Projektipäällikkö Juha Heikkala.
Kuva: Jarno Mela

Ilmestymis- ja aineistoaikataulu
Numero 5/2015
Aineisto 7.9.2015
Ilmestyy 24.8.2015

ISSN 1237-9921

YMPÄRISTÖMERKKI
MILJÖMÄRKT
4041 0024
Painotuote

Pekka Sipola

EU:n maksamat korvaukset olivat tärkeät, mutta 10-15 kertaa liian alhaiset. On kuitenkin muistettava, ettei Venäjä ollut ainoa syy tuottajahintojen laskuun.

Luonnonvaratutkija Olli Niskasen haastattelu aukeamalla 10-11.

REMES

SISÄLLYS

2 **Pääkirjoitus.**

4 **Lyhyesti.**

5 **Talouspuhe –faktaa vai fiktiota?**

6 **Pidetään maali mielessä.**
Uusi keskusjärjestö –hankkeen projektipäällikkö Juha Heikkala tuo ay-kenttään oppia urheilun maailmasta.

10 **Maitotalous joutui ahtaalle.**
Venäjä-pakotteet silti vain yksi syy.

12 **STTK ja liitot näkyvästi SuomiAreenalla.**
STTK puhuu tänä vuonna palkasta, pääomista ja perustulosta.

13 **Mistä sinä luopuisit?**

14 **Neuvottelu ovat kestävyyslaji.**
Vuoden luottamusmies on pitkän linjan konkari.

16 **Vähemmän gallupeja, enemmän aatetta.**
Makro- ja mikrotalous hankala yhdistää.

18 **Tätä mieltä STTK.**

20 **Puhutaan eläkkeestä.**

21 **Tilaajavastuulaki muuttuu.**
Uusi laki on voimassa 1. syyskuuta.

22 **Samma på svenska.**

23 **Työlounaalla.**

24 **Järjestöt haluavat torjua päihdehaittoja.**
Suositus päivitettiin.

25 **Voi hyvin.**

26 **EU-uteliaalle on tietopankki.**
Eurooppa-tiedotus palvelee kansalaisia kaikissa kysymyksissä.

28 **Kännykkää ei tarvitse sulkea ulkomailla.**
Enää ei maan vaihto muuttele puheluiden hintoja.

30 **Kirjat.**

31 **Ristikko.**

Koonnut: **Tiina Laurila** ja **Marja-Liisa Rajakangas**

Työeläkealan it-kulut laskivat 14 miljoonalla

» Suomalaiset työeläkevakuuttajat käyttivät tietotekniikkaan viime vuonna yhteensä noin 245 miljoonaa euroa. It-kulut pienenivät edellisvuodesta noin 14 miljoonaa euroa. Tiedot käyvät ilmi Työeläkevakuuttajat Telan kokoamasta selvityksestä, joka tehtiin nyt kolmatta kertaa. Yhteinen tiedonkeruu mahdollistaa kattavan ja järjestelmällisen seurannan alan it-kulujen kehittymisestä.

Reilu puolet (53,5 %) kuluista aiheutui tietojärjestelmien ylläpidosta ja tuotannon hoidosta, yli kolmannes (39,4 %) kehittämisestä ja investoinneista. Loppuosa oli lakimuutoksista aiheutuneista muutostöistä.

- Kokonaiskustannukset ovat laskeneet edellisvuodesta, vaikka samaan aikaan monella toimijalla on ollut käynnissä keskeisten tietojärjestelmien, muun muassa korvaus- ja asiakkuusjärjestelmien kehityshankkeita. Taustalla vaikuttaa ylläpito- ja tuotantokustannusten pieneneminen sekä lakimuutosten aiheuttamien muutostarpeiden väheneminen, sanoo Telan kehityspäällikkö **Mikael Kulikoff**.

Kulut laskivat nyt toista vuotta peräkkäin. Seuraavan kahden vuoden aikana eläkeuudistus tulee kuitenkin vaikuttamaan merkittävästi työeläkealan tietojärjestelmiin ja niiden kustannuksiin.

- Uudistuksen tietojärjestelmäkustannuksiksi on arvioitu yhteensä noin 20 miljoonaa euroa. Kustannuksia pystytään rajoittamaan sillä, että uudistuksen vaikutukset kohdistuvat suurelta osin koko alan yhteisiin järjestelmiin, jolloin muutokset täytyy tehdä vain kertaalleen, Kulikoff korostaa.

Toiminnoittain tarkasteltuna suurin osa (reilut 56 %) kustannuksista aiheutui viime vuonna työsuhdetietojen keräämiseen, vakuutusmaksujen laskentaan sekä eläkkeiden hakemiseen, myöntämiseen ja maksamiseen liittyvistä menoista. Noin 29 prosenttia kuluista syntyi infrastruktuurista eli laitteista, tietoliikenteestä ja käyttöpalveluista. It-kuluista kuusi prosenttia liittyi sijoitustoimintaan ja 8 hallintoon ja muuhun toimintaan.

Työeläkealan it-kuluihin vaikuttaa ennen kaikkea järjestelmissä käsiteltävä suuri tietomäärä ja monimutkaiset toiminnallisuudet. Vuoden 2014 lopussa vakuutettuja oli noin 2,6 miljoonaa ja työeläkkeensaajia noin 1,4 miljoonaa. Vuoden 2014 aikana tehtiin noin 144 000 eläkepäätöstä.

Selvitykseen kerättiin tiedot kaikilta Telan jäseniltä eli lakisääteistä työeläketurvaa hoitavilta yksityisten ja julkisten alojen työeläkevakuuttajilta sekä Eläketurvakeskukselta.

Tehy: Rekrytointikiellot ja säästöt uuvuttavat

◆ Tehy selvittää joka vuosi pääluottamusmiehille lähetetyn kyselyn avulla kesäajan sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintaa ja henkilöstöjärjestelyjä. Tämän vuoden selvityksestä käy ilmi, että rekrytointikiellot ja sijaisuuksissa säästäminen vaikuttavat henkilöstön jaksamiseen.

Pääluottamusmiesten arvioiden mukaan suurin osa vastanneiden organisaatioista (81 %) supistaa toimintaansa kesäaikana. Supistusten laajuus on samaa tasoa kuin parina aiempana vuonna. Sulkujen tai supistusten kesto on keskimäärin kahdesta kuuteen viikkoa.

Suurin syy sulkuihin ja toiminnan supistamiseen kesäaikana oli vakiintunut tapa ja vuosilomat. Myös säästösyyt ja palveluiden vähäisempi kysyntä aiheuttavat toiminnan supistamista.

Toiminnan supistukset kohdistuvat erikoissairaanhoidossa erityisesti kirurgian, psykiatrian, sisätautien ja korva-, nenä- ja kurkku- sekä lastentauteihin. Perusterveydenhuollossa eniten sulkuja ja toiminnan supistamista tehdään vastaanottotoiminnassa, neuvolatoiminnassa sekä fysioterapiassa ja hammashoidossa.

- Valtaosa vastaajista ilmoitti, että työpaikka ei lomauta henkilöstöä tulevana kesänä. Tämä on tietysti positiivista, selvityksen laatinut Tehyn työvoimapoliittinen asiantuntija **Mervi Flinkman** sanoo.

Noin puolet vastanneista pääluottamusmiehistä ilmoitti, että sijaisten saatavuudessa on ongelmia. Eniten on ollut pulaa sairaanhoitajista, lähi- ja perushoitajista ja lääkäreistä. Yleisin syy sijaispulaan on puute koulutetuista sijaisista.

- Tänä vuonna vastauksissa näkyvät myös taloudelliset säästöpaineet. Myös organisaatioiden vetovoimaisuuden puute on eräs merkittävä tekijä siihen, ettei sijaisia saada, Flinkman sanoo.

Jyty: Kuntien säästötoimet lyhytnäköisiä

◆ Kuntatyönantajan arvion mukaan noin joka viides kunta suunnittelee YT-neuvotteluja tämän vuoden aikana. Alkuvuoden aikana YT-neuvotteluja on käyty jo lähes 30 kunnassa tai niitä lähellä olevassa kuntayhteisössä. Myös Jytyn jäsenkyselyn mukaan säästötoimet ovat vuosi vuodelta lisääntyneet eikä helpotusta näy. Jytyn puheenjohtajan **Maija Pihlajamäen** mukaan lomautukset ja muut lyhytnäköiset säästötoimenpiteet eivät ole ratkaisu kuntatalouden ongelmiin.

– Monissa kunnissa lomautuksista on koettu olevan enemmän haittaa kuin hyötyä. Vaikutukset ovat lyhytaikaisia ja kokonaisuuden huomioiden haitallisia. Pahimmillaan lomautukset kohdistuvat epätasa-arvoisesti eri henkilöstöryhmiin, työtehtävät kasaantuvat, sairauspoissaolot lisääntyvät ja työuupumus vaivaa, Pihlajamäki sanoo.

KT:n tilaston mukaan lomarahoja vaihdettiin vapaaksi viime vuonna 59 kunnassa, joka koski 5 600 henkilöä. Muiden järjestöjen tapaan Jyty suhtautuu kielteisesti säästösopimuksiin, joiden piiriin kuuluvat esimerkiksi lomarahojen vaihto vapaaksi ja vapaaehtoiset palkattomat vapaat.

Pihlajamäen mukaan esimerkiksi lomarahojen vaihto vapaaksi merkitsee 5 - 7 prosentin palkanalennusta vuodessa, mikä tarkoittaa merkittävää tulonalennusta erityisesti niillä aloilla, jossa palkat ovat jo valmiiksi pienet. Säästöjen lisäksi keskustelua ovat herättäneet ulkoistamiset, kuten esimerkiksi Espoon suunnitelma ulkoistaa 900 työntekijää.

SuPer: Rahoituspäätökset tekevät sote-uudistuksesta totta

◆ Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin puheenjohtaja **Silja Paavola** odottaa hallitusohjelmaan konkreettisempia päätöksiä sote-uudistuksen osalta. Hallitusohjelmassa suurimmat säästöt on suunniteltu saavutettavan sote-uudistuksen lisäksi koulutuksen uudistuksen ja yhteiskuntasopimuksen

avulla. Yhteiskuntasopimuksella talouden tervehdyttämisvastuu kohdistetaan työmarkkinajärjestöille ja palkansaajille.

– Vaikka palkansaajat ymmärtävät taloudellisen ahdingon, on vaadittavien säästöjen löydyttävä aidosti neuvottelemalla, Paavola vaatii.

Hallituksen lupaus luoda uusi sote-malli on merkittävä. Vasta rahoituspäätökset tekevät sote-uudistuksesta konkreettisen. Ennen päätöksiä mallia on erittäin vaikea viedä käytäntöön.

- Uudistuksessa on kuitenkin muistettava mikä on sen perimmäinen tarkoitus eli sosiaalitoimen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhdistäminen sekä luoda yhdenvertaiset ja yhtenäiset palvelut kansalaisille, Paavola muistuttaa.

SPAL: Pelastuslaitoksissa pimitetään asiakirjoja

◆ Palomiesliiton julkaisema Pelastusalan ammattilainen -lehti pyysi helmikuun lopulla palkkatietoja kaikista pelastuslaitoksista. Lehti pyysi tietoja pelastuslaitosten henkilöstömäärästä ja kokonaispalkoista vuosien 2004 ja 2014 marraskuulta.

Kaksi kuukautta tietopyynnön vastaanottamisen jälkeen puolet 22 pelastuslaitoksesta ei ole vastannut pyyntöön ja vain kuusi on toimittanut tiedot. Ainoastaan kaksi laitoksista toimitti tiedot kolmessa viikossa, neljällä tietojen toimittamiseen meni kaksi kuukautta.

Osa pelastuslaitoksista kertoi perivänsä maksun vuoden 2004 tietojen toimittamisesta, koska pyyntö koski vanhoja tietoja. Korvaus vaihteli pelastuslaitoksesta riippuen ja oli korkeimmillaan 4 000 euroa.

Palomiesliiton järjestön johtaja ja Pelastusalan ammattilaisen päätoimittaja **Kim Nikula** ihmettelee, miksi pelastuslaitokset salaavat palkkatietoja.

- Kahdestakymmenestäkahdesta pelastuslaitoksesta ainoastaan Helsingin ja Pohjanmaan pelastuslaitokset luovuttivat tiedot hyvää hallintotapaa ja asiakaspalveluperiaatetta noudattaen, Nikula kertoo.

- Kaikki muut pelastuslaitokset tai heitä edustavat palkanlaskentayksiköt ryhtyivät hidastamaan tietojen toimittamista. Osalta niistä ei ole tullut vieläkään hyvän hallintotavan edellyttämää kuittausta asiakirjan vastaanottamisesta.

Palkkatietojen julkisuudesta on selkeät toimintaohjeet nimikirjalaissa. Lisäksi tulee huomioida julkisuuslain ja henkilötietolain velvoitteet, jotka edellyttävät asianmukaista tietojen käsittelyä.

Ammattiliitto Pro valmis käyttämään järjestövoimaa

◆ Ammattiliitto Pro on valmis käyttämään koko järjestövoimansa, jos hallitus lähtee toteuttamaan Iltalehden kaksi viikkoa sitten paljastamaa ayliikkeen ”kyykyttämislistaa”, puheenjohtaja **Jorma Malinen** varoittaa.

Pro on valmis neuvottelemaan työelämää parantavista uudistuksista, mutta ei giljotiini pään päällä. Neuvottelun kohteina voivat olla esimerkiksi paikallinen palkankorotusvara ja työaikojen joustavoittaminen työntekijän tarpeet huomioon ottaen. Jopa työajan pituutta voidaan tarkastella, jos sen vastapainona pidempään työaikaan siirtyville taataan työsuhdeturva esimerkiksi koko hallituskaudeksi, Malinen listaa.

Pron jäsenet työskentelevät keskeisillä paikoilla asiantuntijoina, esimiehinä ja toimihenkilöitä teollisuudessa, palveluissa, rahoitusalalla, ict- ja viestintäaloilla. Näillä aloilla työskentelee noin 100 000 prolaista.

KOLUMNI

matias.luukkanen@sttk.fi

Talouspuhe
– faktaa vai fiktiota?

» Poliittisen keskusten yhteydessä kuulee usein vaatimuksia faktojen sivuuttamisesta. Koska politiikka on yhteisten asioiden hoitamista, pakkohan asioista on ensin olla yhteisymmärrys, jotta tiedetään, mitä hoidetaan.

Varsinkin talouden tilasta puhuttaessa kuulutetaan faktoja ja vaaditaan huomioimaan ne - erityisesti silloin, kun edessä on väistämättömältä näyttäviä epämiellyttäviä ratkaisuja. Fakta on kuitenkin aina riippuvainen esittäjänsä kannasta eikä ideologiaa aina voi jättää edes kiistattomien numeroiden listaamisen ulkopuolelle.

Suomen hintakilpailukyky on varmasti viime vuosina aidosti heikentynyt ja velkaantuminen on ongelma rakennemuutosten lisätessä talouden uudistuspaineita. Suhdanneautomatiikan takia valtio velkaantuu joka tapauksessa ja varsinkin, kun taantumalle ei vieläkään loppua näy.

Suomen tilanne on varmasti heikko. Mutta vaikka kaikki asiantuntijat olisivatkin ongelmien olemassaolosta samaa mieltä, meillä ei siitä huolimatta ole neutraalia ja kiistatonta mittaria millekään näistä ongelmista. On esimerkiksi lukemattomia eri tapoja mitata hintakilpailukykyä ja nollavuoden valinnalla voi vaikuttaa dramaattisesti käppyröiden muotoon.

Talous ei ole muusta yhteiskunnasta irrallinen kliininen, selkeästi ja kiistattomasti määritelty kokonaisuus vaan vain yksi tapa jäsennellä sekavaa ja hankalasti kuvattavaa maailmaa. Taulukoiden ja graafien elegantti yksinkertaisuus luo yksiselitteisyyden illuusion, joka peittää sen taustalla olevien määritelmien mielivaltaisuuden.

Talousteoriaa syytetään usein epärealistisesta ihmiskuvasta ja vääristyneestä tavasta katsoa maailmaa yksinkertaisena ja johdonmukaisena ymmärtämättä ihmisluonnon ja yhteiskunnan moninaisuutta. On totta, että maailma talousteoreettisten mallien läpi näyttää paljon yksinkertaisemmalta kuin elämä kadulla. Vallankäyttöä tästä yksinkertaistavasta ajattelutavasta tulee kuitenkin vasta, kun joku väittää sen olevan täsmällinen kuva todellisuudesta.

Valtio ei ole kotitalous eivätkä puheet vastuusta ja syömävelasta ole muuta kuin harkittua mielikuvilla vaikuttamista. Suomella ei mene hyvin, mutta uhkakuvien maalaamiselle epämiellyttävästä tulevaisuudesta ei myöskään ole perusteita. Jos kaikki osapuolet voisivat hyväksyä tämän tosiasian, edellytykset hyvässä hengessä yhdessä sopimiselle olisivat paljon paremmat.

Mutta eihän mistään faktoista koskaan ollutkaan kysymys.

Matias Luukkanen
Kirjoittaja on valtiotieteiden kandidaatti
ja korkeakouluharjoittelija STTK:ssa.

"PIDETÄÄN MAALI MIELESSÄ"

Juha Heikkala saattaa uuden keskusjärjestön liikkeelle. Kymmeniä järjestöjä konsultoineelle yhteiskuntatieteiden tohtorille hanke on toinen laatuaan.

– Liikkeelle lähdetään arvoista, ei rakenteista.

* Teksti: Birgitta Suorsa, UP * Kuvat: Jarno Mela

»

Projektipäällikkö Juha Heikkalan mukaan uuden palkansaajakeskusjärjestön rakentaminen on niin herkässä vaiheessa, että hän tapaa eri osapuolia mieluiten kasvokkain.

– Se on paras tapa välttää väärinkäsityksiä.

Kymmeniä järjestöjä konsultoineelle yhteiskuntatieteiden tohtorille hanke on toinen laatuaan.

– Nyt lähdetään liikkeelle arvoista, ei rakenteista.

Heikkala saapuu Helsingin Brahen kentälle koripallo mukanaan. Siihen ovat kirjoittaneet nimensä Suomeen voitokkaan koripallomaajoukkueen pelaajat. Heikkala osaa antaa arvoa saavutuksille.

Vuoden kuluttua nähdään, onnistuuko Heikkalan vetämä selvityshanke. Ensi toukokuussa ammattiliittojen tulisi allekirjoittaa aiesopimus uuden palkansaajakeskusjärjestön perustamisesta. Järjestön on määrä aloittaa toimintansa tammikuussa 2017.

Heikkala tarttui projektin ruoriin toukokuun alussa. Hän halua asettaa sanansa tarkoin, sillä ovet pidetään auki ja hanke on herkässä vaiheessa.

– Tapaan mahdollisimman monia liittojen johtajia. Hankkeen selvitysvaiheessa on nyt 49 liittoa. Keskustelen kasvokkain sekä yksittäisten ihmisten kanssa että ryhmissä. Kun kyse on yhteisestä hankkeesta, pitää varmistaa, että puhumme kaikki samasta asiasta.

Heikkala näyttää tukevaa avainnippua. Siinä ovat jo STTK:n, SAK:n ja hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajistossa olevien liittojen avaimet ja kulkukortit. Heikkalaan voi törmätä näiden liittojen käytävillä ja kokoustiloissa.

– Tarkoitus on, että olisin mahdollisimman paljon läsnä ihmisten kanssa, hän sanoo.

Alkuvaiheessa on tullut esiin useita tulokulmia hankkeeseen ja sen tavoitteisiin. Heikkala ei kuvitellutkaan, että alussa olisi heti täysi yhteisymmärrys siitä, mistä on kysymys.

Liitoilla paljon odotuksia

Kannuksensa Heikkala on ansainnut kolmen liikuntajärjestön yhdistämisessä urheilu- ja liikuntajärjestö Valoksi. Suomen liikunta- ja urheilu SLU, Nuori Suomi ja Kuntoliikuntaliitto lakkauttavat organisaationsa ja perustivat uuden järjestön.

– Siinä oppi, että homma etenee parhaiten asiapää edellä. Kaikki ongelmat ovat ratkaistavissa.

Heikkala palaa Valon asiantuntijaksi, kunhan uusi keskusjärjestö on perustettu.

– Näissä kahdessa projektissa on eronsa.

Valon perustaminen lähti liikkeelle rakenteesta, organisaatiosta. Nyt haetaan liitoille ensin yhteistä arvopohjaa.

Liitot ovat vasta alussa sisältöjen käsittelyssä.

– Tavoite on iso, ollaan perustamassa uutta keskusjärjestöä. On vielä auki, mitä se tekee ja mitä kaikkea se pitää sisällään, aina teknisistä ratkaisuista lähtien. Ilmassa on paljon odotuksia.

Heikkala tähdentää, että mukana olevat tehot päättävät uuden keskusjärjestön sisällöstä. Ensimmäinen etappi oli tulevaisuus- ja strategiaryhmän esitys järjestön strategiaksi. Heikkala sanoo sitä versioksi 1.0, sillä uusia on luvassa.

– Tässä versiossa on uuden järjestön toiminta-ajatus, arvot ja visio. Perusteet on tunnistettu, eli mikä tämä järjestö on ja mihin se tähtää. Toiminnan sisällölliset painopisteet määritellään myöhemmin työryhmissä, hän sanoo.

– Ensin oli liittojen kokous ja hankkeen aloitus, sitten päätettiin strategiasta, nyt haetaan sisältöä ja lopulta rakennetta.

Vastauksia tulevaisuuden haasteisiin

Uusi keskusjärjestö on liittojen päätöksen mukaan ”vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja ja sopija”.

Olennainen kysymys koskee työnjakoa, eli mikä on keskusjärjestön ja mikä liittojen rooli vaikuttamisessa ja sopimisissa.

Heikkala haluaa muistuttaa liittoja hankkeen perimmäisestä tavoitteesta.

– Nyt haetaan yhteisymmärrystä siitä, että tässä luodaan vahvaa yhteiskunnallista ääntä yhteiseen vaikuttamiseen. Tavoitellaan reilumpia työmarkkinoita. Järjestön pitää vastata 2020-luvun työelämän vaatimuksiin.

Työelämä, työn luonne ja nuorten asenteet työhön muuttuvat. Niinpä ratkaisut on tehtävä niiden mukaan.

Järjestö ei ole itsetarkoitus, vaan vaikuttamisen keino. Tämän Heikkala mainitsee muutamaan otteeseen.

– Vielä on ratkaisematta, millainen uusi järjestö on asiantuntijana, millainen rakenteeltaan, mitä palveluja se tarjoaa liitoille ja mikä esimerkiksi on sen kansainvälinen rooli.

Liitoilla on ollut useita tulokulmia, ja näkemykset työnjaosta vaihtelevat. Heikkalan mukaan olennaista on, että toiminta-ajatuksesta, visiosta ja arvopohjasta on päästy yhteisymmärrykseen.

Uusi järjestö on puoluepoliittisesti sitoutumaton ja moniarvoinen. Heikkalan mukaan matkan varrella ratkeaa, mitä se käytännössä merkitsee.

Hän ei ota kantaa, voiko uuden keskusjärjestön tai liiton puheenjohtaja toimia jonkin puolueen valtuustossa tai hallituksessa.

– Se on viime kädessä päätöksentekijöiden käsissä.

Yhteisten nimittäjien hakeminen on hänestä tärkeämpää kuin erottavien tekijöiden osoittelu.

– Esimerkiksi vaikuttaminen on tavallaan puoluepoliittisesti väritöntä. Sitä tehdään moniarvoisuuden nimissä, ollaan kaikki samalla puolella.

Järjestön erilaisten kulttuurien läpikäynti on osa prosessia. Työryhmät joutuvat ratkomaan esiin tulevat ongelmat ja luotaamaan uuden järjestön toimintatavat.

Työryhmien määrä ja toimeksiannot päätetään kesäkuun puolivälissä.

Yhteinen kulttuuri vie aikaa

Liittojen tulisi pitää maali mielessään, tai Heikkalan sanoin ”maalin takana oleva maali”.

– Täytyy pitää koko ajan mielessä, että kaikki ratkaisut tehdään, jotta uudella järjestöllä saadaan enemmän yhteistä voimaa vaikuttamiseen, ja toiminta hyvin käyntiin heti ensimetreiltä.

Onnistumisen ratkaisevat hänen mukaansa ”viestintä, viestintä ja viestintä”. Alkuun kysymyksiä on enemmän kuin vastauksia, mutta Heikkala lupaa tehdä parhaansa. Hankkeen etenemisestä kerrotaan avoimesti.

Seuraava vaihe on uuden keskusjärjestön kulttuurin luominen. Siihen tulee varata aikaa.

– Kulttuurin luominen on urheilutermein kestävyyslaji. Kaikki tähtää siihen, että uuden keskusjärjestön toiminta lähtee hyvin käyntiin.

Heikkalan projekti päättyy nimellisesti ensi vuoden lopussa.

– Minun horisonttini on 1. tammikuuta 2017. Voin ylpeänä todeta, että olemme tehneet jotain historiallista.

KÄSI SYDÄMELLÄ

» Oletko yksinpelaaja vai joukkuepelaaja?
– Olen joukkuepelaaja. Kykenen itsenäiseen työskentelyyn, mutta ymmärrän roolini joukkueen jäsenenä.

Mikä laji vastaa keskusjärjestöhanketta?
– Kaikessa urheilussa tahtoo olla se kamppailuelementti. Sitä en korostaisi. Ehkä parhaiten hanke vastaa ultimatea, eli fresbeen heittämistä joukkueena siten, että pelaajat itse toimivat tuomareina.
– Vesipalloksi hanketta ei päästetä. Veden alla tehdään kaikenlaisia koiruuksia, kun tuomari ei huomaa.

Mitä teet, jos joku lähtee ovia paiskoen?
– Se on jokaisen mukana olijan oma ratkaisu. Haetaan niitä positiivisia asioita ja yhteisiä nimittäjiä. Asiat asioina.

Hermostutko koskaan?
– Olen oppinut sitkeäksi. Pysähdyn ja vedän pari kertaa henkeä. Valtaosassa tapauksista se riittää. Hermostun ehkä sählypelissä, en työelämässä.

Miksi akateeminen ura ei kiinnostanut yhteiskuntatieteen tohtoria?
– Ennen opiskeluja olin varma, että olen jokin päivä tohtori. Aloitin opiskelut liikunnan puolella, mutta väittelin järjestötoiminnasta politiikan tutkimuksessa. Halusin myös, että tekemilläni asioilla on vaikuttavuutta. Viimeisen 15 vuoden aikana olen kouluttanut ja sparrannut järjestöjä.
– Kyllä, mutta en ole aktiivitoimija.

Kuulutko ammattiliittoon?
– Kyllä, mutta en ole aktiivitoimija.

Maitotalous joutui ahtaalle

Venäjän julistamat vastapakotteet EU:n Ukrainan kriisin vuoksi asettamille talouspakotteille kirpaisevat kovalla kädellä Suomen elintarviketeollisuutta.

* Teksti: **UP/Kari Leppänen** * Kuva: **Lehtikuva**

Suomen suurimman maidonjalostajan Valion 16 rekkaa jyristeli kohti Venäjän rajaa lasteinaan juustoja ja muita maitotalousvalmisteita, kun Venäjä ilmoitti vastapakotteista 7. elokuuta. Vain kaksi rekkaa ehti läpi ennen rajan sulkeutumista.

Kovimmin Venäjän vastapakotteet kohdistuvat maitotaloustuotteisiin ja raskaimman taakan kantaa alan suurimpana viejänä Valio.

Venäjän reaktiota osattiin odottaa, mutta silti sen nopeus yllätti. Maitotaloustuotteiden viejille tuli tulenpalava kiire muuttaa tuotantosuuntia, jotta maito ei happane säiliöihin. Jo valmistetut ”Putin-juustot” kiidätettiin kauppojen hyllyille.

Tuotantosuuntien muutos aiheutti vipinää myös Valion suurimmalla tehtaalla Seinäjoella. Venäjälle menevien tuotteiden valmistus loppui kuin seinään.

– Meillä muutokset tehtiin sinä päivänä kun tuli tieto, että raja on mennyt kiinni, kertoo **Janne Lampinen**.

Hän on Meijerialan ammattilaiset MVL:n yhdysmies Seinäjoen tuotantolaitoksilla. Seinäjoella valmistetaan maidosta juustoa, rahkaa, maitojauhetta ja rasvatuotteita.

Maitojauhetta putket punaisina

Valiossa juustot ja muut Venäjälle menevät tuotteet korvattiin teollisuusvoilla ja maitojauheilla, jotka menevät maailmamarkkinoille.

– Jauhepuolella on painettu putket punaisina syksystä lähtien. Jauheet menevät ilmeisesti kohtuuhyvin kaupaksi, mutta hinta on kyllä huono, Lampinen tietää.

Venäjälle suoraan kauppojen hyllyille menevien tuotteiden katteet ovat toista luokkaa, kuin maitojauheiden ja teollisuusrasvojen.

Teollisuusvoin ja maitojauheiden maailmanmarkkinahinnat ovat ennätyksellisen matalalla. Muidenkin Venäjän tuontikiellosta kärsivienmaiden tuottajat tunkevat markkinoille samaa tavaraa.

Pientä EU-kompensaatiota

Suomessa maitotuotealan toiseksi suurin toimija on Valion jälkeen tanskalais-ruotsalaisen Arla-konsernin tytäryhtiö Arla Suomi. Lisäksi maassa toimii koko joukko pienempiä meijereitä.

Luonnonvarakeskuksen tutkija **Olli Niskanen** näkee Suomen maitotalouden ongelmiin kolme syytä, joista yksi on Venäjä. Muut ovat maailmanmarkkinahintojen lasku ja kotimaisen ostovoiman heikkeneminen pitkään jatkuneen taloustaantuman vuoksi.

EU on pyrkinyt kompensoimaan tuottajille Venäjän pakotesodan menetyksiä. Suomalaisille maitotiloille on korvauksia herunut kaikkiaan 10,7 miljoonaa euroa. Se ei Niskasen mukaan vastaa lähellekään menetyksiä.

– EU:n maksamat korvaukset olivat tärkeät, mutta 10 - 15 kertaa liian alhaiset. On kuitenkin muistettava, ettei Venäjä ollut ainoa syy tuottajahintojen laskuun.

Maitotalous kestää

Niskasen mukaan suomalainen maitotalous ei Venäjään kaadu, vaikka kipeää tekeekin.

– Tuotantomäärät voivat kylläkin laskea, jos tilanne jatkuu tällaisena, Niskanen arvioi.

Kotimaan markkinat ovat ahtaat korvaamaan Venäjän menetettyjä markkinoita. Kilpailu ulkomaisten tuotteiden kanssa kiristyy kaiken aikaa.

Suomessa syödystä juustosta tuodaan ulkoa jo puolet ja jugurteistakin viidennes.

Suomalaisten tuotteiden osuutta on kasvatettu kampanjoilla. Sattuneesta syystä juuri maitotuotteet ovat olleet ”halpuuttamiskampanjoiden” vetonauloja, vaikka asian yhteyttä Venäjän tuontikieltoon ei olekaan mainostettu.

Suuri mullistus

Ilman Venäjä-pakotteitakin maitomarkkinoilla on menossa suuri mullistus. Huhtikuun alussa EU:ssa toteutettiin historiallinen luopuminen maidon maakiintiöistä.

Lisääntyvän tarjonnan on pelätty panevan markkinat sekaisin.

Niskasen mukaan niin ei ole ainakaan vielä päässyt käymään. Maitotaloustuotteiden hinnat ovat olleet matalalla, ja se hillitsee investointeja tuotannon lisäämiseen.

– Tuotanto kyllä kasvaa, mutta varsin verkkaiseen tahtiin Äkillistä piikkiä ylöspäin ei ole näköpiirissä, Niskanen sanoo.

Myös STTK:lainen Meijerialan ammattilaiset MVL uskoo suomalaisen maitotalouden tulevaisuuteen. Järjestö juhlii tänä vuonna 70-vuotissyntymäpäiviä.

– Nyt on surkeaa ja ollaan aallon pohjassa. Mutta eihän tästä ole kuin yksi suunta, ylöspäin, sanoo liiton toiminnanjohtaja **Juha Yli-Kovanen**.

Hän muistuttaa, etteivät ongelma ole uusia, vaan ala on kamppaillut tuonnin puristuksessa jo vuosikausia.

– Ei tässä kuitenkaan lusikkaa nurkkaan kannata heittää, Yli-Kovanen sanoo.

Tuottajat vaikeuksissa

Venäjän tuontikielto on aiheuttanut yt-neuvottelujen suman. Valiolla yt-neuvottelut koskevat 2 900 henkeä kaikkiaan 3 600:sta. Niiden piirissä on myös Seinäjoen hieman alle 400 hengen tuotantolaitos.

Janne Lampisen mielestä Seinäjoella päästään sentään melko vähällä irtisanomisten suhteen.

– Määräaikaisia joutuu lähtemään. Heitä ollut paljon, koska oli varauduttu tuotannon kasvuun. Oli pukkaamassa taas ennätysvuotta, kolmatta peränjälkeen. Se nyt sitten tyssäsi.

Lampien on pahoillaan ennen kaikkea tuottajien puolesta.

– Tuottajahan se tässä on tosi huonossa asemassa. Meidän euro on sentään pysynyt eurona, mutta tuottajien ei.

Suomalaisten tuotteiden osuutta on kasvatettu kampanjoilla. Sattuneesta syystä juuri maitotuotteet ovat olleet ”halpuuttamiskampanjoiden” vetonauloja, vaikka asian yhteyttä Venäjän tuontikieltoon ei olekaan mainostettu.

STTK ja liitot vahvasti SuomiAreenalla

STTK ja jäsenliitot ovat taas vahvasti mukana Porin kesäisellä SuomiAreenalla.

STTK:n pääkeskustelu Areenalla järjestetään keskiviikkona 15. heinäkuuta. Teemana on: Elääkö Suomi-neito tulevaisuudessa palkalla, pääomilla vai perustulolla.

Ajankohtaisesta yhteiskunnallisesta teemasta keskustelevat Elinkeinoelämän valtuuskunnan toimitusjohtaja **Matti Apunen**, Perheyritysten liiton toimitusjohtaja **Leena Mörttinen**, Kaupan liiton toimitusjohtaja **Juhani Pekkala** ja apulaiskaupunginjohtaja **Anni Sinnemäki**. Isännän ääntä käyttää STTK:n puheenjohtaja **Antti Palola** ja keskustelun vetää Finanssialan keskusliiton viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja **Tuomo Yli-Huttula**.

Keskustelu käydään SuomiAreenan pihalla, osoitteessa Antinkatu 2.

Jo tiistaina 14.7 Antti Palola osallistuu pelastusnäytökseen ja siihen liittyvään keskustelutilaisuuteen Länsi-Suomen pelastusharjoitusalueella. Torstaina 16.7. hän on mukana työministeriön järjestämässä Työelämä 2020 –hankkeen keskustelussa Eetunaukion lavalla. Myöhemmin samassa paikassa Veronmaksajain keskusliiton tilaisuudessa Palola ja muut keskustelijat pohtivat, nousevatko tällä vaalikaudella verot vai talous.

Torstaina Antti Palola on myös mahdollista nähdä hieman harvinaisemmassa yhteydessä, kun Tekstiili- ja vaatetusteollisuus järjestää Porin Raatihuoneen puistossa catwalkin. Torstaina STTK-opiskelijoiden puheenjohtaja **Emma Koskimaa** puolestaan on Porin torilla pohtimassa, mistä näitä rikkaita opiskelijoita oikein tulee.

STTK:lla on Porissa myös muun muassa oma sidosryhmätilaisuus ja torstaina suuri, perinteinen aluetoimikuntien tapaaminen, jossa paikalla on useiden jäsenliittojen johtoa, aktiiveja ja jäseniä.

Koulutusta, digitalisaatiota, parempaa työelämää

Myös liitoilla on omia keskustelutilaisuuksia ja tapahtumia Porissa.

Keskiviikkona 15.7. SuPerin **Silja Paavola** puhuu Porin torilavalla ammatillisesta koulutuksesta. Sairaanhoitajaliiton

SUOMI AREENA
mtv PORI

puheenjohtaja **Merja Merasto** tekee aikamatkaa tulevaisuuteen kukoistuksen ja kurjistumisen skenarioin.

Torstaina 16.7. Ammattiliitto Pron puheenjohtaja **Jorma Malinen** on torilauteilla puhumassa aikuiskoulutuksen tärkeydestä ja Pardian **Niko Simola** digitalisaatiosta ja paremmasta työelämästä. Tehy pitää torstaina päättäjille terveystarkastuksen Puuvillan kauppakeskuksessa.

Perjantaina torilavalla Tehyn puheenjohtaja **Rauno Vesivalo** on mukana ajankohtaisessa sotekeskustelussa.

Tarjolla työelämän ajokortti

Myös Porin torin telttakylässä tapahtuu. STTK:n liitoista omilla teltoilla esittäytyvät Tehy, Pro, Jyty ja SuPer. Jyty ja Pardia ovat mukana yhteisellä tapahtumateltalla. Teltoilla tapahtuu monenlaista, muun muassa Pro esittelee työelämän ajokorttia.

Huomioithan, että viime hetken muutokset ohjelmissa ovat mahdollisia. Ajantasaista tietoa tapahtumista, paikoista ja kellonajoista löydät osoitteesta *www.suomiareena.fi*

KOLUMNI

Marja-Liisa.Rajakangas@sttk.fi

Mistä sinä luopuisit?

» STTK teetti Taloustutkimuksella tutkimuksen, jossa kysyimme, kumpaa suomalaiset haluavat: maltillisia palkankorotuksia vai pidemmän työajan.

Ei niin, että kukaan haluaisi varsinaisesti kumpaakaan ja edunvalvonnan näkökulmasta valinta onkin tyyliä: rutto vai kolera. Mutta tosielämässä ja tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa ei myöskään liene relevanttia unelmoida ruhtinaallisista palkankorotuksista tai lyhyemmästä työpäivästä entisellä palkalla.

Kansa vastasi, että mieluummin malttia palkkoihin kuin pidempi työpäivä. Oikeastaan ei ollut merkittäviä eroja siinä, mistä vastaaja on kotoisin, kumpaa sukupuolta, millaisessa taloudessa elää tai mitkä ovat tulot.

Vastaus ei edunvalvojaa yllätä. Jo pitkään on ollut näkyvissä, että ihmiset haluavat mieluummin leppoistaa elämäänsä kuin tehdä lisää töitä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että moni vaihtaa vapaaehtoisesti lomarahoja vapaaksi – jos kohta niin on myös joidenkin pakko tehdä, kun työpaikalla etsitään säästöjä. Monet käyttävät vuorotteluvapaata ottaakseen hengähdystauon elämäänsä. Nuorten maailmassa kova uratietoisuus on vaihtunut haaveeksi hyvästä elämästä, jossa työllä, levolla, perheellä ja vapaa-ajalla on selkeät roolit. Yhä useampi isä jää kotiin hoitamaan lastaan, vaikka se ei välttämättä lompakon näkökulmasta ole paras vaihtoehto.

Itse olen huomannut, että kun ikää karttuu, työn ja levon on oltava jossain järjellisessä suhteessa. Kun työ on intohimo, se ei aina ole ihan helppoa. Jos päivät ovat ympäripyöreitä eikä ehdi esimerkiksi kunnolla syödä tai käydä happihypyllä, alkaa laatu kärsiä. Niin konkreettisissa tuotoksissa kuin ajattelussakin. Lepo ja loma suojaavat aivoja ja kroppaa.

Mutta jos kaikki vain haluavat enemmän vapaa-aikaa ja vähemmän työtä ja kun näyttää siltä, että työpaikkoja ei digitalisaation edetessä ainakaan synny lisää, mistä otamme rahat tulevaisuuden hyvinvointivaltion ylläpitoon. Tätä kysymystä on mielestäni pohdittu ja siitä keskusteltu aivan liian vähän.

Verotulot syntyvät työstä. Jos ei ole työtä, ei makseta veroja. Mistä olet valmis tinkimään, jos erilainen leppoistaminen jatkuu, työttömyys jatkaa kasvuaan eikä verotuloja kerry? Sitä voisimme pohtia esimerkiksi kesäkeinussa poutapilven alla. Kun syksymyrskyt tulevat, muistellaan silloin kesää.

Tutkimus löytyy STTK:n sivuilta *www.sttk.fi*

Sen myötä toivotan kaikille oikein hyvää suvea.

"Neuvottelut ovat kestävyyslaji"

Vuoden STTK:laiseksi pääluottamusmieheksi valittu *Heikki Nivala* etsii pysyviä ratkaisuja työpaikan ongelmiin.

Teksti: **Birgitta Suorsa, UP** * Kuva: **Pekka Sipola**

Tuliko palkinto yllätyksenä?
– Siinä mielessä kyllä, että STTK:n liitoissa on paljon luottamusmiehiä. Kun palkinto kohdistuu vain yhdelle, ei se kovin monta kertaa kellekään satu.

Olet ollut Suomen metsäkeskuksen valtakunnallinen pääluottamusmies 24 vuotta ja työpaikkasi Lapin metsäkeskuksen luottamusmies 37 vuotta. Miten luottamusmiesurasi alkoi?
– Olin ollut työpaikalla pari vuotta ja ottanut asioihin kantaa. Työkaverit ajattelivat, että kokeilleenpa ainakin hetki, onko minusta tehtävään.

– Alkuun edustettavia oli 40 – 50. Ajattelin hoitaa luottamustehtävää määräajan, yhtenä tehtävänä muiden joukossa.

Mikä on ollut strategiasi?
– Olin 25-vuotias, kun aloitin. Liitto antoi eväitä, kutsui luottamusmiehet koolle ja kertoi, mikä on toiminnan idea. Itsellekin alkoi syntyä tavoitteita, joita haluaa ajaa neuvotteluissa.

– Kun hoidettavia asioita alkoi kertyä, ryhdyin miettimään, että miten tuon asian voisi viisaimmin hoitaa. Parempi on etsiä pysyvä ratkaisu kuin paikata tilanne väliaikaisesti.

Sinua luonnehditaan määrätietoiseksi, sinnikkääksi ja luovia ratkaisuja etsiväksi neuvottelijaksi. Millainen ratkaisu on luova?
– Esimerkiksi sellainen, jossa ihminen on jo irtisanottu, ja neuvotteluissa saadaan tavalla tai toisella hoidettua, että irtisanominen perutaan.

– Ihminen on saattanut olla vuosikymmeniä töissä, ja irtisanominen tulee yksittäisen syyn takia. Yleensä vien työnantajalle tarkat tiedot työntekijästä ja käyn läpi, miksi työsuhdetta olisi viisasta jatkaa. Ihmisen työhistoria pitää lohkoa ja katsoa, mitä sieltä löytyy.

Vinkkisi työhistorian lohkomiseksi?
– Pyydän arvion työntekijästä luottamusmieheltä, työnantajalta ja henkilöltä itseltään. Yritän suhteuttaa asian henkilön työhistoriaan. Joskus työnantajakin saattaa muistaa, mitä hyvää työntekijä on saanut aikaiseksi.

Miten toimit neuvotteluissa?
– Tämä on kestävyyslaji, kumpi jaksaa pidempään asiaa vääntää. Pitää pyrkiä siihen, ettei työnantaja lopeta neuvotteluja. Niin kauan kuin on neuvotteluyhteys, on vielä mahdollisuus.

– Asiaan pitää perehtyä mahdollisimman hyvin, että kokonaiskuva on itselle selkeä. Kun asian on kerran perannut, se pitää perata toistamiseen. Sitten voi asettaa itselleen tavoitteen, johon pyrkiä. Tällä tavalla polku on aika lailla helpompi kuin menemällä pöytään ja ryhtymällä kyselemään työnantajalta, että miksi menit näin tekemään.

Saatko työnantajaltasi riittävästi tietoa?
– Varmaan tässä on vuosien saatossa syntynyt luottamus puolin ja toisin. Työnantajallekin on eduksi, että asiat ovat heti pöydässä. Muutoin työnantaja menettää uskottavuuttaan ja luotettavuuttaan, koska tiedot tulevat julki ennemmin tai myöhemmin.

Kuinka pidät välit kunnossa vastapuoleen?
– Arvovaltakysymykset eivät luottamusmiehen tehtävään kuulu. Ei pidä muistella eikä muistuttaa työnantajaa aiemmista tapauksista, olivatpa ne hyviä tai huonoja. Jos on jotain säröä luottamukseen syntynyt, se pitää käsitellä mahdollisimman pienessä porukassa. Joskus voidaan todeta, että asiasta on näkemysero, eikä asiaan enää palata.

– Minullakin on pitkä muisti, mutta vanhoja asioita vatvoessa kyynistyy helposti. Se vie voimavaroja ja pilaa neuvottelut.

Mikä saa jaksamaan luottamusmiehenä?
– Viimeisen vuodenkin aikana on ollut useammat yt-neuvottelut. Kun saa hoidettua edes yhden ihmiseen työpaikan säilymisen, se tuntuu isolta jutulta.

Kemijärveläinen Heikki Nivala neuvoo luottamusmiehiä asettamaan tavoitteet etukäteen. – Polku on selvempi kuin menemällä kysymään työnantajalta, että miksi näin teit.

Vähemmän gallupeja, enemmän aatetta

Kun vaalien todennäköinen voittaja on selvillä ennakkoon, puolueet harkitsevat sanansa siten, että säilyttävät mahdollisuutensa päästä hallitukseen.

* Teksti: **Arto Jokela** * Kuva: **Lehtikuva**

Turun yliopistossa kaksi päivää ennen eduskuntavaalien virallista äänestyspäivää väitellyt **Jenni Jaakkola** tutki väitöskirjassaan, miten kansalaisten, poliitikkojen ja puolueiden suhteet toimivat ja miten talouspolitiikka tässä ristiaallokossa muotoutuu.

Lähtökohtana oli kaksi kysymystä: miten puolueet ottavat huomioon kansalaisten ajatukset ja miten paljon kansalaiset ymmärtävät talouspolitiikkaa? Selkeitä kysymyksiä, mutta vaikeita vastata.

– Poliitikot haluaisivat ottaa enemmän huomioon kansalaisten mielipiteitä ja seistä vankemmin myös omien periaatteidensa takana, Jenni Jaakkola uskoo.

Mutta monipuoluejärjestelmässä, jossa hallitus muodostuu useammista puolueista, on tehtävä kompromisseja.

Poliitikko puhuu miljardien leikkauksista, mutta kansalainen on huolissaan omasta eläkkeestään, työpaikastaan tai veroprosentistaan.

Jenni Jaakkola uskoo, että Juha Sipilän johtamissa hallitusneuvotteluissa yhteinen sävel oli helpompi löytää kuin neljä vuotta sitten Jyrki Kataisen niin sanottua six packia muodostettaessa. Kuvassa vasemmalta perussuomalaisten Timo Soini, keskustan Juha Sipilä ja kokoomuksen Alexander Stubb.

Mitä kauempana, sen vaikeampaa

Mitä kauempana toisistaan puolueet ideologisesti ovat, sen vaikeampaa kompromissien tekeminen on. Tästä johtuu Jaakkolan mielestä myös edellisen hallituksen kivikkoinen taival.

Onko uudella paremmat edellytykset menestyä? Periaatteessa kyllä, vastaa Jaakkola.

– Kolmen puolueen kesken on helpompaa muodostaa kaikkia miellyttävä hallitusohjelma kuin kuuden puolueen kesken. Toisaalta hallituksessa mukana olevat puolueet ovat suhteellisen suuria. Suurille puolueille voi olla vaikeampaa tehdä ideologisia myönnytyksiä.

Poliitikolla on Jaakkolan mukaan kaksi ongelmaa: Jos hän antaa liikaa periksi, seuraa äänien ja arvovallan menetys. Jos taas ei taivu kompromisseihin, tehdään päätökset ilman häntä.

– Vasemmistoliitto pelasi itsensä ulos hallituksesta jo vaalikamppailun aikana puhumalla elvytyksestä muiden puhuessa leikkauslistoista.

Mikro ja makro eivät kohtaa

Kansalaisten kyky ymmärtää talouspolitiikkaa vaihtelee. Jaakkolan mukaan ongelma on myös siinä, että poliitikko puhuu miljardien leikkauksista, mutta kansalainen on huolissaan omasta eläkkeestään, työpaikastaan tai veroprosentistaan.

– Poliitikolla on parempi ymmärrys isoista asioista, kansalaisella omasta tilanteestaan. Talouspoliittiset kysymykset ovat monimutkaisia. Kansalaiset odottavat suoraviivaisempaa päätöksentekoa, pohtii Jaakkola.

– Myös aikaperspektiivi on ongelma. Poliitikkojen pitäisi myydä pitkälle yli vaalikauden ulottuvia vaikeita päätöksiä, joista tuleva hyöty olisi nähtävissä vasta pitkässä juoksussa.

Jenni Jaakkola muistuttaa, että vaikka talouspoliittinen keskustelu pyörii pääasiassa leikkauslistoissa, talouskysymykset ovat viime kädessä arvovalintoja.

– Talouspolitiikan lähtökohta on niukkuus, jossa pitää tehdä valintoja. Se, miten uudistetaan jakojärjestelmää, on arvokysymys.

Jaakkola myöntää, että kyse on myös uskomuksista. Esimerkiksi väitteelle, että EU kurjistaa Suomea, ei ole näyttöä.

Talouspolitiikassa kyse on myös uskomuksista.Esimerkiksi väitteelle, että EU kurjistaa Suomea, ei ole näyttöä.

Gallup hämärtää aatteet

Jenni Jaakkola sanoo, että monipuoluejärjestelmään on sisäänrakennettu eräänlainen kompromissipakko.

– Kaksipuoluejärjestelmässä on helpompi seistä arvojensa ja takana. Niissä on aina häviäjä ja voittaja.

Vaaleihin ja vaalitaisteluun vaikuttavat myös mielipidetiedustelut. Kun vaalien todennäköinen voittaja on selvillä ennen vaaleja, muut puolueet pyrkivät peesaamaan tätä pitääkseen itsensä mukana hallituskuvioissa.

Jenni Jaakkola uskoo, että ilman gallupeja puolueet toisivat selkeämmin arvonsa ja kantansa esiin.

Gallupdemokratia voi ruokkia myös populismia, sillä galluplukujen paineessa syntyy tarve muuttaa sanottava niin, että se kosii mahdollisimman monia äänestäjiä omien arvojen kustannuksella.

Edellisen hallituksen voi siis sanoa loppumetreillä jättäessään ikävät asiat ratkaisematta pyrkineen populismiin, mutta vaalituloksen perusteella epäonnistuneen siinä?

Jenni Jaakkola naurahtaa ja toteaa, että näinkin voisi sanoa.

STTK LYHYESTI

Hallitusohjelman verolinjat kannattelevat ostovoimaa

» STTK pitää hallitusohjelman talouspolitiikan ja verotuksen päälinjoja odotettuina.

– Kasvupanostukset ovat tervetulleita, joskin niitä olisi voinut tehdä rohkeammin. Tuloverotus kannattelee pieni- ja keskituloisten ostovoimaa. Rakenneuudistuksilla kyettiin pienentämään välittömiä sopeutustoimia, arvioi puheenjohtaja **Antti Palola**.

Ohjelma osoittaa, että hallitus haluaa tehdä yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

– Leikkauspäätökset ovat rajuja, joskin ennakoituja. Ne iskevät kipeästi keskituloisiin palkansaajiin kuten kaikkiin väestöryhmiin. Leikkauksia olisi voinut jaksottaa pidemmälle aikavälille. Työmarkkinajärjestöjen näkökulmasta on myönteistä, että eläkeratkaisu pitää eikä yleissitovuuteen kajota työllistämisen esteiden helpottamiseksi. Paikallista sopimista voidaan kehittää pitäen kiinni yleissitovuudesta. Työttömyysturvaa remontoidaan kolmikantaisen valmistelun kautta.

Työllisyyden ja Suomen kilpailukyvyn parantaminen on hallituksen tärkein ponnistus.

– Työ on hyvinvoinnin perusta ja työttömyys siitä aiheutuvine kustannuksineen sen pahin nakertaja. STTK:lla on valmius keskustella yhteiskuntasopimuksesta, jos tavoitteena on tasapainoinen ja kohtuullinen ratkaisu. STTK ei hyväksy yksipuolisia esityksiä esimerkiksi työaikojen pidentämiseksi. Vuorotteluvapaajärjestelmä on säilytettävänä keinona pidentää työuria.

Työelämän kehittäminen on jatkossakin tehtävä kolmikantaisesti.

– Uudistuksissa jouston ja turvan on oltava tasapainossa. Hallituksen halu kehittää muutosturvaa on myönteistä työttömien nopeamman työllistymisen kannalta. Koeaikakikkailua ja perusteettomia pätkätöitä STTK ei hyväksy.

STTK on tyytymätön osaamiseen ja koulutukseen liittyviin leikkauspäätöksiin. Rakenneuudistusten osalta STTK pitää hyvänä, että sote-ratkaisu on vihdoin tehty.

Jäitä hattuun työajan pidentämiskeskustelussa

» Antti Palola toppuuttelee yhteiskuntasopimuksen ympärillä käytävää keskustelua työaikojen pidentämisestä.

– Niin kauan kuin muistan, on väitetty, että Suomea uhkaa työvoimapula. Sitä ei ole edes näköpiirissä, mutta sen sijaan meillä on jo nyt pula työstä ja työpaikoista eikä muutosta ole näkyvissä. Työajan pidentäminen merkitsisi palkkojen leikkaamista ja lisäisi välitöntä työttömyyttä.

STTK korostaa, että yhteiskuntasopimuksen on oltava tasapainoinen ja kohtuullinen ratkaisu, jossa myös työnantajien on kannettava oma osansa vastuusta.

Kansainvälisen työjärjestö ILOn tuoreessa raportissa todetaan, että koko maailmassa enää neljänneksellä työssäkäyvistä on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus. Mikään tulevaisuuden ennuste Suomessa tai maailmalla ei viittaa siihen, että työn määrä jatkossa lisääntyisi.

– Tulevaisuuden työ silppuuntuu erilaisiksi pätkiksi ja toimeentulo muodostuu monella ihmisellä useasta erilaisesta työpalasta. Automaatio, digitalisaatio ja robotit edistävät luovaa tuhoa, jossa työpaikkoja katoaa enemmän kuin uusia syntyy. Toistaiseksi voimassaoleva, kokoaikainen työ muodostuu yhä harvemman herkuksi. Tähän kuvaan ei sovi ajatus työaikojen pidentämisestä.

Työajan pidentämisen sijaan Palola ehdottaa työn jakamista nykyistä tasaisemmin. Myös olemassa olevia, monipuolisia työaikamalleja, työaikapankkia ja etätyömahdollisuutta on osattava hyödyntää paremmin.

– Palkansaajien on nykyistä enemmän voitava vaikuttaa omiin työaikoihinsa. Se edistää työhyvinvointia, tuottavuutta sekä työn ja yksityiselämän yhteensovittamista. Työ ei enää tapahdu automaattisesti tehtaassa tai toimistossa maanantaista perjantaihin kello 7 – 16 välisenä aikana. Maailma on auki vuorokauden ympäri ja työaikojen on sopeuduttava uuteen rytmiin. Työaikoja voidaan tasapainoisesti joustavoittaa jo nyt olemassa olevien sopimusten puitteissa.

Paikallinen sopiminen edellyttää luottamusta

» – Luottamus on hyvän työyhteisön peruspilari. Sitä tarvitaan kaikessa toiminnassa – työntekijöiden, esimiesten, asiakkaiden, kumppaneiden ja sidosryhmien välillä. Luottamuksen merkitys tulee erityisesti esiin muutoksissa ja vaikeissa tilanteissa, joita työelämässä riittää. Henkilöstö on otettava tasavertaisesti mukaan työpaikan tulevaisuuden rakentamiseen, korosti luottamusmiesseminaarin Helsingissä avannut puheenjohtaja Antti Palola.

STTK:n henkilöstön edustajille tekemän kyselyn perusteella työnantajan keinot rakentaa luottamusta rajoittuvat lakien ja sopimusten noudattamiseen sekä henkilöstön informoimiseen työpaikan taloudellisesta tilanteesta. Kolmannes kyselyyn vastanneista luottamusmiehistä kokee saavansa työnantajan tiedotusvelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja huonosti tai erittäin huonosti.

– Paineet paikalliseen sopimiseen, tuottavuuden ja palkkausjärjestelmien kehittämiseen, työaikojen sovittamiseen ja yksilöllisyyden vahvistamiseen lisääntyvät koko ajan. Edelläkävijätyöpaikat ovat tämän ymmärtäneet, mutta suurella enemmistöllä teot, sanat ja tarpeet ovat STTK:n kyselyn perusteella suuressa ristiriidassa, Palola tiivistää.

Kyselystä ilmenee, että työpaikoilla on ongelmia esimerkiksi johtamisessa, työn ja työaikojen yksilöllisessä sovittamisessa, tiedonkulussa, ongelmatilanteisiin tarttumisessa ja henkilöstön osaamisen tai palkitsemisen kehittämisessä.

Pienillä työpaikoilla työskentelevien luottamusmiesten määrä on laskenut vuosina 2009 – 2015. Suurilla työpaikoilla, kunnissa

ja valtiolla luottamusmiesten määrä ja tehtävän hoitoon käytetty aika on lisääntynyt. Yli 70 prosenttia luottamusmiehistä arvioi, että halukkaita seuraajia on melko tai erittäin vähän. Työ koetaan silti kehittävänä ja palkitsevana, mutta osin urakehitystä heikentävänä.

- Kymmenen prosenttia luottamusmiehistä oli kokenut työnsä vaikeuttamista työnantajan taholta. Ääriesimerkkeinä ovat työpaikat, joilla luottamusmiehiä painostetaan tai uhkaillaan. Sivistysvaltiossa ei yhdelläkään työpaikalla pitäisi joutua kokemaan tällaista, Palola korostaa.

Julkisia hankintoja kilpailutettaessa huomioitava laatu

» STTK ja SAK ihmettelevät, miksi laatu ja työntekijöiden turva ovat sivuroolissa julkisia hankintoja koskevassa lakiuudistuksessa. Keskusjärjestöt vaativat, että tarjouksia vertaillessa tulisi aina huomioida edullisimman hinnan lisäksi myös laatutekijät.

Työministerille luovutetussa hankintalakimietinnössä esitetään, että halvin hinta on tasavertaisessa asemassa parhaan hinta-laatusuhteen kanssa julkisissa hankinnoissa. Mietintö ei huomioi lakimuutoksen taustalla olevaa direktiiviä, jonka tarkoituksena on ollut taata laadukkaat julkiset palvelut, vahvistaa työntekijöiden työehtoja sekä suojella ympäristöä.

– Hankintojen laatua ei paranneta sillä, että jatkossa palvelu- ja rakennusurakoissa pelkän hinnan käyttö vertailuperusteena pitäisi perustella. Tämä ei riitä takaamaan laadun riittävää huomioon ottamista. Siksi laadun huomioimisesta tulisikin tehdä velvoittavaa, sanoo STTK:n lakimies **Inka Douglas**.

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset ja järjestöt noudattavat ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita hankintasopimuksia toteuttaessaan. Mietintö ei kuitenkaan huomioi tätä asiaa riittävästi.

SAK ja STTK vaativat, että hankintasopimuksen erityisehtojen soveltamisalan ja alihankintaa koskevien pykälien tulisi olla vahvemmat.

– Direktiivi mahdollistaisi mietintöä kattavamman säätelyn alihankinnasta ja sen valvonnasta. Erityisesti tarjoajaa koskevat ilmoitusvelvoitteet pitäisi toimeenpanna laajempana kuin, mitä ne ovat mietinnössä, Douglas toteaa.

Myös tarjouskilpailun voittaneessa yrityksessä työskentelevien työntekijöiden työehdot tulisi turvata nykyistä vahvemmin uudessa hankintalaissa.

EU:n komission tekemän arvion mukaan Suomi käyttää julkisiin hankintoihin yli kolmekymmentä miljardia euroa vuodessa.

Kesäduunari-info auttaa taas nuoria työasioissa

» Palkansaajakeskusjärjestöjen yhteinen Kesäduunari-info neuvoo jälleen nuoria kesätyösuhteisiin liittyvissä asioissa. Kesäduunari-infoon voivat ottaa yhteyttä nuorten lisäksi myös vanhemmat sekä työnantajat.

STTK:n, SAK:n ja Akavan palvelu on saanut joka kesä satoja yhteydenottoja. Puhelimesta tai netin kautta voi pyytää apua esimerkiksi palkkoihin, työvuoroihin tai työsopimuksen laatimiseen liittyviin asioihin.

Kesäduunarineuvoja **Rina Knape** muistuttaa, että työsopimus kannattaa tehdä aina kirjallisena.

– Ennen kuin allekirjoitat sopimuksen, lue teksti ja käy läpi siinä mainitut työehdot sekä työntekijän oikeudet ja velvollisuudet. Tarkista etenkin luvattujen työtuntien määrä. Epäselvät kohdat on hyvä selvittää ennen sopimuksen allekirjoittamista, Knape patistaa.

Palkkaerittelyn tai muun vastaavan tositteen kanssa tulee olla tarkkana. Lomakorvausta on maksettava muutaman tunnin pituisesta työsuhteesta.

– Tarkista, että palkkatiedot ovat oikein, ja sinulle on maksettu kaikki ilta-, viikonloppu- ja ylityökorvaukset. Huolehdi kesätyön loputtua, että saat oikeat lomakorvaukset, Knape huomauttaa.

Kesäduunarineuvoja korostaa, että kesätyöntekijälle kuuluu aina perehdytys työtehtäviin ja työhön. Perehdytys parantaa työturvallisuutta ja vähentää työtapaturmariskiä.

Kesäduunari-info on avoinna perjantaihin 28. elokuuta saakka. Palvelu on toiminut tähän mennessä jo kymmenenä kesänä.

Neuvoja voi kysyä numerosta 0800 179 279 ja osoitteesta *www.kesaduunari.fi*. Keskustelua käydään myös Facebookissa osoitteessa *www.facebook.com/kesaduunari ja Twitterissä https://twitter.com/kesaduunari*.

Puhelinpalvelu on avoinna maanantaista perjantaihin kello 9–15. Neuvontaa saa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Palveluun voi soittaa nimettömänä.

PUHUTAAN! on STTK-lehden sarja, jossa puhutaan aikaamme liittyvistä kielteisistä ilmiöistä.

Eläkkeellä erilainen elämä

Teksti: **Leena Seretin** * Kuva: **Pirjo Mailammi**

» ”Eläkeikää lähestyville täytyisi räätälöidä yksilöllisiä työaikoja ja -tehtäviä. Sairauslomakierteet tulevat kalliiksi ja hankaloittavat työyhteisön toimintaa. Osa-aikaeläkkeen tilalle on pakko säätää jokin vaihtoehto, muutoin todellinen eläkkeelle siirtymisikä ei nouse.

Itse teen töitä 52,25 prosenttisesti osatyökyvyttömyyseläkkeellä. Polvileikkausten jälkeen kunto ei salli enempää. Haluan tehdä töitä 65-vuotiaaksi, sillä raskaudestaan huolimatta työ antaa minulle paljon. Uskon, että ikääntyneenä ja kokeneena minulla on paljon annettavaa. Työ on tietysti tärkeä myös toimeentulon kannalta.

Hiljainen tieto siirtyy työpaikalla meiltä konkareilta nuorille. Toisaalta opiskelijoilta ja nuorilta oppii uutta. Työpaikoilla kokemusta ei aina arvosteta, ja ikärasismi on todellinen ilmiö.

Eläkeiän nosto ei kaikilta osin tule onnistumaan lähitulevaisuudessa, sillä oma ikäluokkani on tehnyt pitkän työuran. Ainakin sosiaali- ja terveydenhuollossa monin paikoin mennään jaksamisen äärirajoilla. Se näkyy työpaikoilla huonona ilmapiirinä ja väsymisenä. Siksi jokaiselle täytyisi olla yksilöllinen keino jatkaa työssä eläkeikään saakka. Luulenpa, että osa-aikaeläkkeen poistaminen merkitsee tungosta työkyvyttömyyseläkkeelle.

Jos nuoret eivät saa jalansijaa työelämään, eivät he voi rahoittaa eläkejärjestelmääkään, Tuija Kirves-Viitanen sanoo.

Jotkut käyvät töissä eläkkeelläkin. Monet siksi, etteivät pärjää eläketulollaan, osa siksi että hankkii ylimääräistä vaikkapa matkustamiseen. Eläkeläiset syövät nuorilta aloitus- ja työpaikkoja, enkä siksi suhtaudu suopeasti eläkeläisten työntekoon. Tosin eduskunta näyttää esimerkkiä, että vaarit pitävät kiinni työpaikastaan ja asemastaan kynsin hampain.

Kun ihminen on tehnyt koko aikuisikänsä töitä, pitäisi osata eläkeiän tullessa hellittää ja kehitellä elämäänsä jotain uutta. Eläkkeelle pääsy merkitsee monista asioista luopumista. Se merkitsee myös, että täytyy tulla toimeen niukemmalla ansiolla. Ökyeläkkeistä puhutaan paljon. Suuria eläkkeitä saa kuitenkin vain marginaalinen määrä suomalaisia. Heiltäkin odottaisi solidaarisuutta, tinkimistä jostain nuorten polvien hyväksi.

Itse olen jo alkanut muuton yhteydessä luopua tavaran paljoudesta. Elämään täytyy mahtua muuta, uutta. En ole koskaan ajatellut, että teen jotain erityistä sitten, kun olen eläkkeellä. Elämä on tässä ja nyt. Työssäni olen useasti kohdannut kuoleman. Kokemus muistuttaa, että elämä on rajallinen.

Eläkeläiset ovat joidenkin mielestä äänekäs ja valittava porukka. Ihailen niitä ikäihmisiä, jotka jaksavat pitää oman ryhmänsä puolta, niinhän muutkin kansalaisryhmät tekevät. Eläkeläisten täytyisi tiivistää rivejään ja ajaa asiaansa entistä kuuluvammin.”

Tuija Kirves-Viitanen (55)

- » lähihoitaja Viidakkokujan tuetun asumisen yksikössä Vantaalla
- » työskennellyt lähihoitajana monenlaisissa tehtävissä
- » Vantaan Superin osasto 810 puheenjohtaja
- » yhdistykseen kuuluu vähän yli tuhat superilaista

Tilaajavastuulaki muuttuu

Tilaajavastuulaki muuttuu 1. syyskuuta alkaen. Muutoksia tulee muun muassa selvitysvelvollisuuden laajuuteen, lähetettyjen työntekijöiden sosiaaliturvan selvittämiseen ja laiminlyöntimaksuihin.

Lakimuutokset koskevat alihankinta- ja vuokratyösopimuksia, jotka solmitaan 1.9.2015 tai sen jälkeen. Muutosten noudattamista valvotaan heti syyskuun alusta alkaen. Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue vastaa tilaajavastuulain valvonnasta koko Suomessa.

Tilaajavastuulakia tulee noudattaa kaikilla aloilla, joissa käytetään alihankintaa tai vuokratyöntekijöitä. Lain tarkoituksena on edistää tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista sekä torjua harmaata taloutta.

Lakimuutoksen jälkeen tilaajan on hankittava muiden laissa edellytettyjen selvitysten lisäksi myös selvitys työterveyshuollon järjestämisestä. Selvitysvelvollisuus voidaan täyttää esimerkiksi hankkimalla jäljennös työterveyshuoltosopimuksesta.

Tilaajan arvioitava

Veronmaksuasioita koskevan selvityksen tilaaja on voinut jo 1.12.2014 ja sen jälkeen solmituissa sopimuksissa hankkia itse julkisesta verovelkarekisteristä. Mikäli verovelkarekisterissä ei ole merkintöjä veroveloista tai ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönneistä, tilaajan ei tarvitse hankkia tulosteen lisäksi muuta selvitystä veronmaksuasioista. Mikäli verovelkarekisteristä ilmenee verojen maksun tai ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntejä, tulee tilaajan selvitysvelvollisuuden täyttääkseen hankkia lisäksi verovelkatodistus.

Jatkossa verovelkatodistuksen hankkimisen jälkeen on tilaajan harkinnassa, tekeekö tilaaja verovelkaisen yrityksen kanssa sopimuksen. Tilaajan on aina arvioitava, onko sopimuskumppanin tarkoituksena hoitaa lakisääteiset maksuvelvoitteensa. Jos verovelkaa voidaan pitää määrältään merkittävänä ja tilaajan olisi täytynyt tietää, että sopimuspuolella ei ole tarkoitus täyttää lakisääteisiä maksuvelvollisuuksiaan, tilaajalle voidaan määrätä korotettu laiminlyöntimaksu.

Lähetetyn työntekijän sosiaaliturva varmistettava

Jos ulkomainen sopimuspuoli lähettää Suomeen työntekijöitä, tilaajan on selvitettävä työntekijöiden sosiaaliturvan määräytyminen viimeistään ennen työn aloittamista. EU:n ja ETA:n alueelta tulevien lähetettyjen työntekijöiden osalta eläke- ja tapaturmavakuuttamista koskevat tiedot osoitetaan A1- tai E101 -todistuksilla.

Jatkossa tilaajan on lisäksi sopimusta tehdessään edellytettävä, että sopimuspuoli toimittaa koko sopimussuhteen ajan lähetettyjen työntekijöiden osalta todistukset sosiaaliturvan määräytymisestä ennen kuin nämä aloittavat työnteon. Tilaajalla on velvollisuus ottaa asia esille sopimusta tehtäessä. Tilaaja on myös velvollinen tarvittaessa osoittamaan, että tämä velvollisuus on täytetty. Tämän vuoksi asiaa on käsiteltävä kirjallisesti. Säännöksen laiminlyönnistä voidaan määrätä laiminlyöntimaksu.

Rakentamistoimintaan liittyvissä sopimuksissa tilaajan vastuu on laajempi. Tilaajalla on jatkuva velvoite varmistua siitä, että sopimuskumppanin lähetetyillä työntekijöillä on voimassa olevat todistukset sosiaaliturvan määräytymisestä. Pelkkä asian esiin ottaminen sopimusta solmittaessa ei riitä täyttämään rakentamistoimintaan liittyvän tilaajan velvollisuutta.

Jatkossa laiminlyöntimaksua koskevia säännöksiä yhtenäistetään siten, että korotettu laiminlyöntimaksu koskee kaikkia tilaajavastuulain soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia. Ennen lakimuutosta korotettu laiminlyöntimaksu on koskenut vain rakentamistoimintaan liittyviä sopimuksia.

Laiminlyöntimaksujen määriä myös korotetaan. Jatkossa laiminlyöntimaksun suuruus on 2 000 – 20 000 euroa ja korotetun laiminlyöntimaksun määrä on 20 000 – 65 000 euroa.

SAMMA PÅ SVENSKA

Skattepolitiken stöder medelklassens köpkraft

» De finans- och skattepolitiska linjedragningarna i regeringsprogrammet var enligt STTK väntade.

– Satsningarna i tillväxten är välkomna, även om man kunde ha varit ännu djärvare. Inkomstbeskattningen stöder köpkraften bland små- och medelinkomsttagare. Genom strukturella reformer kunde man undvika direkta anpassningsåtgärder, säger ordförande **Antti Palola**.

Programmet visar att regeringen har vilja att samarbeta med arbetsmarknadsorganisationerna.

– Nedskärningsbesluten är drastiska, men samtidigt väntade. De slår smärtsamt mot medelinkomsttagarna, precis som mot alla andra befolkningsgrupper. Man kunde ha uppdelat nedskärningarna för en längre tidsperiod.

– Det positiva ur arbetsmarknadsorganisationernas synvinkel är att pensionslösningen förblir sådan som man kommit överens om och att man inte gör ändringar i det allmänt bindande för att göra det lättare att anställa. Man kan utveckla lokalt förhandlande samtidigt som man håller fast vid det allmänt bindande. Utkomstskyddet för arbetslösa reformeras genom trepartssamarbete.

Att förbättra sysselsättningen och Finlands konkurrenskraft var regeringens viktigaste uppdrag.

– Arbete är grunden till välfärd. Arbetslösheten och de utgifter som den leder till tär på välfärden mest. STTK är redo att diskutera om samhällsfördraget om målet är en lösning som är balanserad och måttlig. STTK godkänner inte ensidiga förslag till exempel om att förlänga arbetstiden. Alterneringsledigheten bör bevaras som ett sätt att förlänga karriärerna.

Utvecklandet av arbetslivet bör även i fortsättningen ske i trepartssamarbete.

– I reformerna bör flexibiliteten och tryggheten vara i balans. Regeringens vilja att utveckla omställningsskyddet är positivt för att arbetslösa ska anställas snabbare. Prövotidstricksande och omotiverade korttidsjobb godkänner STTK inte.

STTK är missnöjd med sparbesluten som gäller utbildningen och kunnandet.

– När man gör nedskärningar i utbildningen, är det samtidigt bort från framtiden. Finlands tillväxt och konkurrenskraft bygger på kunnig och utbildad personal. Kunnandet är det bästa omställningsskyddet, betonar Palola.

STTK anser att det är bra att man äntligen fattat beslut gällande social- och hälsovårdsreformen.

– Osäkerheten kring projektet försvinner.

Rådgivningen för sommarjobbare öppnade igen

» Sommarjobbare som undrar vilka villkor som gäller i arbetslivet får igen i år hjälp av fackets rådgivning. Den avgiftsfria tjänsten Sommarjobbarinfo har öppnats i maj. Också föräldrar och arbetsgivare kan ta kontakt.

Varje år kontaktar flera hundra personer Sommarjobbarinfo. Genom att ringa eller skicka in sin fråga elektroniskt kan man få hjälp med frågor kring bland annat lön, arbetspass och arbetsavtal. Betjäning ges också på svenska.

Rådgivaren Rina Knape påminner att det alltid lönar sig att göra upp ett skriftligt arbetsavtal.

– Innan du undertecknar avtalet ska du läsa igenom texten och gå igenom de villkor som nämns samt de rättigheter och skyldigheter du som arbetstagare har. Kontrollera i synnerhet hur många arbetstimmar du blir lovad. Om du är osäker på något lönar det sig att ta reda på vad som gäller innan du undertecknar avtalet, säger **Rina Knape**.

Det lönar sig att noggrant kontrollera lönespecifikationen för att försäkra sig om att arbetsgivaren också har betalat alla ersättningar och avgifter. Arbetsgivaren måste betala semesterersättning redan för ett anställningsförhållande på några timmar.

– Kontrollera att uppgifterna i lönebeskedet är rätt och att du har fått ersättning för allt kvälls-, veckosluts- och övertidsarbete. När du slutar sommarjobba ska du se till att du får den semesterersättning du har rätt till, påpekar Rina Knape.

Sommarjobbarrådgivaren betonar att också alla sommarjobbare ska introduceras i sitt jobb och sina arbetsuppgifter. En bra introduktion förbättrar arbetssäkerheten och minskar risken för olycksfall i arbetet.

Tjänsten Sommarjobbarinfo är öppen till fredagen den 28 augusti.

Man kan ställa frågor per telefon på numret 0800 179

279 (må–fr kl. 9–15) eller elektroniskt via www.kesaduunari.fi. Diskussionen kring sommarjobbarnas rättigheter och skyldigheter pågår också på Facebook och Twitter.

Man kan också vara anonym när man kontaktar rådgivningen.

Tjänsten tillhandahålls gemensamt av de tre fackliga centralorganisationerna FFC, STTK och Akava.

Löneförhöjningarna bör anges i euro

» Löneförhöjningarna som förhandlas för andra perioden inom ramen för sysselsättnings- och tillväxtavtalet bör anges i euro, anser STTK. På så sätt kan löntagarnas försämrade köpkraft förbättras. Det är i den här ekonomiska situationen också det bästa sättet att minska löneskillnaden mellan män och kvinnor, säger ordförande Antti Palola.

Enligt planerna ska löneförhöjningarna vara fastslagna fram till den 15 juni. Palola framförde STTK:s mål för förhandlingarna när förbundets representantskap samlades.

STTK har tidigare framfört att man i samband med sysselsättnings- och tillväxtavtalet också beslutar om att höja arbetslöshetsförsäkringspremien för nästa år.

Arbetslöshetsförsäkringsfondens buffertar har använts och fonden tar i år lån. Arbetslösheten är hög och det finns inga tecken på att det ska börja gå bättre inom ekonomin. Därför är en förhöjning i premierna nödvändig, betonar Palola.

STTK är oroad över löntagarnas köpkraft. Att den försämras är destruktivt för såväl hushållen som nationalekonomin.

– Nedskärningslistorna i regeringsprogrammet och skattepolitiken påverkar också köpkraften. Man bör förbättra köpkraften bland medelinkomsttagarna genom löneförhöjningar och skattepolitik för att upprätthålla konsumtionsefterfrågan på hemmamarknaden, säger Palola.

* Teksti ja kuva: **Maria Mustranta**

TYÖ-LOUNAALLA

Traktorilla ei lounaalle ajeta

» Maataloustyössä sää vaikuttaa kaikkeen, myös syömiseen.

- Töitä on aina, satoi tai paistoi. Mutta mitä ja missä, se saattaa sään mukaan vaihtua keskellä päivääkin, sanoo agrologi **Tuomas Vaherlehto**.

Vaherlehto työskentelee tilanhoitajana Vantaan kaupungilla. Se tarkoittaa eri puolilla Vantaata sijaitsevista kaupungin maista huolehtimista, käytännössä esimerkiksi peltotöitä. Lounas saattaa olla vain eväät pellon reunassa tai sitten Vaherlehto käy alaisineen syömässä jossain, mikä on puolen päivän aikaan sopivasti lähellä – jos mahdollista.

- Kun ollaan isoilla koneilla liikenteessä, se asettaa omat rajoitteensa. Traktorilla ei moneen paikkaan ajeta.

Vantaan kaupungin pelloista osalla kasvatetaan kukkia kaupunkilaisten poimittavaksi. Joillain laiduntaa kesäisin Helsingin kaupungilta vuokrattuja lampaita, joista huolehtiminen kuuluu myös tilanhoitajan tehtäviin. Talvisin Vaherlehtoa ja hänen kahta alaistaan työllistävät auraus ja metsätyöt.

Vantaan mailla viljellään myös ruokakasveja. Vaherlehto ei kuitenkaan voi "syödä kuormasta", kuten hän sanoo. Pelloilla kasvaa ruista, mallasta ja öljykasveja. Vaherlehto kuitenkin miettii joskus kaupasta tietyn valmistajan leipää ostaessa, että siinä saattaa olla hippunen omien peltojen viljaa.

Maria Mustranta

Tuomas Vaherlehto syö joskus pellon reunassa.

Järjestöt haluavat torjua päihdehaittoja

Tehostaakseen päihdeongelmien ehkäisyä, käsittelyä ja hallintaa työpaikoilla työmarkkinakeskusjärjestöt ovat uudistaneet vuonna 2006 asiasta annetun suosituksensa. Uusi suositus Päihdehaitat hallintaan! painottaa ennaltaehkäisyä, päihdeongelmien tunnistamista, varhaista puuttumista ja selkeiden työpaikkakohtaisten toimintamallien rakentamista. Suositusta voi käyttää työpaikkakohtaisten päihdeohjelmien laatimisen ja päivittämisen tukena.

– Jotta päihdehaittojen ennaltaehkäisy ja hallinta toteutuisi käytännössä, työyhteisön on tuettava jokapäiväisillä toimillaan päihteetöntä työkulttuuria. Mahdolliseen päihteiden käytön piilohyväksyntään, salailuun tai vähättelyyn on puututtava, painottaa Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n asiantuntijalääkäri **Jan Schugk**.

– Epäily päihdeongelmasta on uskallettava ottaa esiin ja todettuun päihdeongelmaan on puututtava jämäkästi, tarvittaessa hoitoonohjauksen keinoin.

Työyhteisön tuki tarpeen

Työnantajat sekä esimiehet ovat keskeisiä toimijoita päihdekysymyksissä, mutta ilman työyhteisön tukea on asiassa vaikea saavuttaa hyviä tuloksia. STTK:n sosiaali- ja terveyspoliittinen asiantuntija **Riitta Työläjärvi** pitää tärkeänä, että uusi suositus korostaa työpaikan yhteistoiminnan merkitystä päihdehaittojen ehkäisyssä. Myös työpaikan ja työterveyshuollon välinen hyvä yhteistyö korostuu suosituksessa.

– Työterveyshuollon panos on merkittävä niin päihdeongelmien varhaisessa tunnistamisessa ja niiden hoidossa kuin hoidon tuloksellisuuden ja saavutettujen hoitotulosten pysyvyyden seurannassa, muistuttaa Työläjärvi.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT kiittää työmarkkinakeskusjärjestöjen aktiivisuutta päihdekysymyksen käsittelyssä. Järjestön mielestä päihdehaittojen - erityisesti alkoholin - vaikutuksesta tuottavuuden alentajana ja työurien lyhentäjänä on saatu koko ajan lisää tietoa. On tärkeää, että suomalainen työelämä ottaa päihdehaittojen ehkäisyn tosissaan.

Alkoholihaitat tulevat kalliiksi

Alkoholin ja muiden päihteiden käytön aiheuttamat haitat työpaikoilla ovat merkittäviä. Ne ilmenevät terveysongelmina, poissaoloina, työtehon ja työn laadun heikkenemisenä, työyhteisöongelmina, työturvallisuuspuutteina ja työtapaturmina sekä pysyvinä terveyden ja työkyvyn menetyksinä. Työterveyslaitoksen toteuttaman Työ ja terveys Suomessa 2012 -kyselytutkimuksen mukaan 39 prosenttia työssäkäyvistä miehistä on alkoholin riskikäyttäjiä. Työssäkäyvistä naisista riskikäyttäjiin kuuluu 14 prosenttia.

Päihdehaittojen kustannukset ovat huomattavat niin työpaikoille kuin yhteiskunnalle, inhimillisiä menetyksiä unohtamatta. On arvioitu, että pelkästään alkoholihaittoihin liittyvät välittömät kustannukset ovat vuositasolla noin 1,4 miljardia euroa. Välilliset kustannukset, joihin sisältyvät tuotannonmenetykset sekä menetettyjen elinvuosien arvo, ovat noin 4-6 miljardia euroa vuodessa.

Suosituksen ovat hyväksyneet STTK:n lisäksi Akava, Elinkeinoelämän keskusliitto, Kirkon työmarkkinalaitos, Kuntatyönantajat, SAK ja Valtion työmarkkinalaitos.

Viini ja muu alkoholi on viisaan juoma. Työmarkkinajärjestöt haluavat, että alkoholiongelmiin työpaikoilla tartutaan tehokkaasti. Kuva: Lehtikuva.

* Teksti: **Maria Mustranta**

Vapaa-ajan liikunta ei poista istumatyön haittoja

» Moni istumatyötä tekevä uskoo, että riittävällä liikunnan harrastamisella pystyy ehkäisemään paikallaan olosta aiheutuvia haittoja. Näin ajateltiin yleisemminkin, kunnes tutkimusten myötä on alettu ymmärtää, etteivät istuminen ja liikunta ole saman jatkumon ääripäitä. Mekanismit, joiden myötä liika istuminen aiheuttaa fyysisiä haittoja, ovat erilaisia kuin ne, joiden kautta liikunta lisää terveyttä.

Usein työ kuitenkin vaatii vähintään paikallaan pysymistä suurimman osan päivää, ja vapaa-ajalla moni mielellään rentoutuu sellaisten harrastusten parissa, jotka vaativat istumista. Kuinka vähentäminen voisi siis onnistua?

Työturvallisuuskeskuksen asiantuntija **Päivi Rauramo** antoi toukokuussa blogissa hyviä neuvoja, miten istumisen haittoja voi pienentää toimistotyössä:

1. **Pidä lyhyitä, vaikka parin minuutin kävelytaukoja työn lomassa.**
2. **Tee välillä töitä seisten.**
3. **Käytä erilaisia istuimia, kuten satulatuolia ja jumppapalloa, jotka aktivoivat eri lihaksia kuin tavallinen työtuoli.**
4. **Kun puhut puhelimessa, nouse seisomaan ja liiku.**
5. **Pitäkää palavereja välillä kävellen.**

Rauramo kehottaa myös tiedostamaan oman istumisen ja laskemaan sen määrän tunteina.

- Aseta tavoite istumisen vähentämiseen ja pyri tunti tunnilta sitä kohti.

Istumisen haittoja voi vähentää esimerkiksi käyttämällä hissin sijaan työpaikan portaita.

EU-uteliaalla on tietopankki

Suomalainen napostelee ajankohtaista ja omaan elämäänsä sopivaa tietoa Eurooppa-tiedotuksen nettisivuilta, jonne voi tehdä myös täsmäkysymyksiä. Eurooppa-tiedotus on palvellut kansalaisten tiedonjanoa jo yli 20 vuotta. *Riitta Swan* sanoo, että tiedonnälkä on ehtymätön, ja kansalaisten havitteleman tiedon luonne on syventynyt.

* Teksti: Leena Seretin * Kuva: Pirjo Mailammi

Miten pääsen mukaan Erasmus-ohjelmaan? Voinko hakea työtä EU-kansalaisena Sveitsistä? Kartuttaako Espanjassa tekemäni parin vuoden työpätkä eläkettäni Suomessa? Muun muassa tämän tyyppisiä kysymyksiä suomalaiset lähettävät Eurooppa-tiedotuksen kysymyspalstalle, jossa aina saa myös vastauksen.

- Tosin joskus päädymme kertomaan tietolähteet, koska kovin detaljeihin kysymyksiin meillä ei ole resursseja lähteä etsimään tarkkaa vastausta ja tulkitsemaan tietoa, sanoo Eurooppa-tiedotuksen vastaava Riitta Swan, joka esikuntansa kanssa pyörittää ulkoministeriön alaisuudessa toimivaa kansalaispalvelua.

EU:n kartta bestseller

Eurooppa-tiedotus sai alkunsa jo vuotta ennen Suomen EU-jäsenyyttä.

- Kun Suomi valmistautui neuvoa-antavaan kansanäänestykseen vuonna 1994, oli ilmeinen tarve välittää tietoa EU:sta, jotta ihmiset tietäisivät mistä äänestävät. Alkuunsa perustettiin pariinkymmeneen kirjastoon eri puolilla Suomea kansalaistiedotus, jossa ihmiset saattoivat kysellä mieltään askarruttavista asioista.

- Äänestysvuonna järjestettiin myös lukuisia paikallisia ja alueellisia keskustelutilaisuuksia sekä painettiin paljon erilaista materiaalia, Riitta Swan kertoo. Eurooppa-tiedotuksen toiminnan pohja luotiin tuolloin.

Edelleen kansalaisfoorumit niin alueellisina kuin paikallisina tilaisuuksina, materiaalituotanto ja erityisesti kouluihin suunnattu oppimateriaali ja opettajien EU-

EU-kriittisyys ei ehkä ole lisääntynyt, vaan EU-tietoisuus ja sen myötä pohdinnat syventyneet, mikä on ilahduttavaa, Eurooppa-tiedotuksen vastaava Riitta Swan arvioi.

koulutus ovat Eurooppa-tiedotuksen toiminnan ydintä unohtamatta www.eurooppatiedotus.fi –verkkosivuja. EU:n kartta on bestseller, joka päivitetään vuosittain. Kun kartan levittää seinälle, yhdellä silmäyksellä näkyy EU- ja euromaat lippuineen ja tärkeine lukuineen. EU-perusteos päivitettiin viime vuonna. Kirja on ollut kouluissa perusoppimateriaalia jo pitkään.

Tiedon levitys on kanavoitunut yhä enemmän verkkoon ja sosiaaliseen mediaan. Eurooppa-tiedotuksen väki vastaa sekä verkkosivujen että sähköpostin kautta kuukausittain yli sataan kansalaiskysymykseen

Ei lobbausta

EU-tietoa jakavat myös komission Suomen edustusto, Euroopan parlamentin viestintätoimisto, eduskunta ja kansalaisjärjestöt. Eurooppa-tiedotuksessakin joudutaan Riitta Swanin mukaan pohtimaan, mitä kerrotaan ja mikä tieto olisi EU-propagandaa, mutta valinta on yleensä hyvin selvä.

- Mietimme etukäteen, mitkä teemat EU:ssa nousevat pintaan ja yritämme kertoa Suomen kantoja niihin jo ennen kuin päätöksiä on ministerikokouksissa tehty. Meidän linjamme on viestittää, ei ottaa kantaa. Eroamme muista EU-viestittäjiä siinä, että emme lobbaa kenenkään puolesta. Eurooppatiedotus on julkisen hallinnon viestintää laaja-alaisesti.

- Kriittinen sävy tulee parhaiten esiin alueellisissa tai maakunnallisissa kansalaistilaisuuksissa. Niihin haluamme saada erilaisia näkemyksiä edustavia puhujia ja keskusteluun vivahteita. Hyvät puhujat vetävät kansaa tilaisuuksiin.

Uusi sukupolvi, uudet teemat

Riitta Swan on tehtävässään kiertänyt Suomea paljonkin. Hän on havainnut, että kansalaisten käsitys EU:sta ei ole aina realistinen. EU:n koetaan olevan yhä jossain Keski-Euroopassa, siellä päätetään, sieltä määrätään meikäläisten menoa.

- Ei ainakaan iäkkäämmille sukupolville ole sisäistynyt ajatus, että EU olemme me muiden EU-kansalaisten joukossa. Suomi ei saa kaikkia näkökulmiaan läpi, mutta eivät saa muutkaan jäsenmaat. EU-aluetta puolestaan on jokainen neliö ja hehtaari isänmaatamme. Elämme EU-alueella ihan fyysisestikin.

- Nuoremmille puolestaan EU on itsestään selvyys. Parikymppinen ei ole muuta kuin EU-aikaa elänytkään. Koulutusvaihto Erasmus-ohjelman kautta on monille aivan päivän selvä vaihtoehto. Työpaikka toisessa EU-maassa, kumppani ja perhe jossain muualla kuin Suomessa on arkipäivää. Kun nuori polvi lähtee ulkomaille, se matkustaa Australiaan ja Intiaan. Euroopan maat eivät enää tunnu ulkomailta.

- Maailmankuva on muuttunut ja muuttuu ja juuri EU:n myötä, Riitta Swan arvioi.

EU -LYHYESTI

Etyj:llä merkkivuosi

» Heinäkuun alussa Suomi isännöi Helsingissä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Etyj:n istuntoa. Järjestö täyttää 40 vuotta. Vuonna 1975 Helsingissä päätösasiakirjan allekirjoitti Suomen lisäksi 34 maata. Silloin puhuttiin Ety-konferenssista, Etykistä. Nyt sen seuraajassa Etyj:ssä on mukana 57 maata Vancouverista Vladivostokiin. Turvallisuus- ja ihmisoikeuspolitiikan puolustaja Etyj on nyt vaikeassa tilanteessa, sillä EU:n rajoilla Ukrainassa soditaan, ja välit Venäjän ja läntisen Euroopan välillä ovat hyytävät.

Euroopan voiton päivä

» Toukokuun yhdeksäntenä päivänä EU-maissa vietettiin Eurooppa-päivää, Venäjällä voitonpäivää. Päivä kantaa myös nimeä Schumanin julistuksen vuosipäivä. Samasta juhlimisen arvoisesta asiasta on kysymys – rauhasta.

Läntisen Euroopan maissa voitonpäivää, natsi-Saksan kukistamisen päivää, vietetään 8.toukokuuta, Venäjällä seuraavana päivänä siksi, että Saksan antautuessa vuorokausi oli Neuvostoliiton alueella ehtinyt vaihtua yhdeksänneksi toukokuuta.

Kehitysavulla vankka tuki

» EU-maiden kansalaisista yli 80 prosenttia pitää kehitysapua tärkeänä ja yli puolet antaisi sitä auliimmin. Kaksi kolmasosaa Euroopan laajuiseen tutkimukseen vastanneista katsoi, että köyhyyden torjumisen pitäisi olla yksi EU:n keskeisimmistä painopisteistä. Tänä vuonna kehitysyhteistyö on nostettu EU:ssa tikunnokkaa ja vuosi nimetty kehitysyhteistyön teemavuodeksi.

SANAKIRJA

ILUC

» ILUC (=indirect land use change) tarkoittaa biopolttoaineiden tuotannosta aiheutuvia epäsuoria maankäyttövaikutuksia. Biopolttoaineen raaka-aineiden lisääntyneen kysynnän vuoksi joudutaan raivaamaan uutta viljelymaata aiemmin viljelemättömiltä alueilta. Tällöin hiilidioksidipäästöjen absoluuttinen määrä ei vähene. EU:ssa on käynnissä ILUC-direktiivin valmistelu.

Kännykkää ei tarvitse sulkea ulkomailla

Tutkimusten mukaan EU-kansalaiset rajoittavat kustannusten pelossa mobiililaitteidensa käyttöä ulkomaanmatkoilla. Myös sosiaalisen median seurantaa vähennetään.

* Teksti: UP/Kari Leppänen * Kuva: Pekka Sipola

– Tuhansien eurojen laskuja datasiirrosta ei voi enää syntyä asiakkaan tietämättä, sanoo Elisan Jan Virkki.

Syytä varovaisuuteen on ollutkin. Eurooppalaiset operaattorimarkkinat ovat hyvin sirpaleiset. Unionin alueella toimii yli 200 operaattoria ja niillä on hyvin erilaisia tapoja hinnoitella tiedonsiirtoa.

EU on onnistunut selkiyttämään tilannetta sääntelemällä verkko-operaattoreiden roaming- eli verkkovierailumaksuja. Roaming on ulkomailla puheluista, tekstiviesteistä ja dataliikenteestä aiheutuva lisämaksu.

Kotimainen operaattori maksaa asiakkaidensa verkkovierailuista ulkomaiselle operaattorille tukkuhintaa ja asiakkaalta peritään käyttäjäkohtainen vähittäismaksu.

Sääntely on lisännyt ennakoitavuutta ja operaattorit ovat voineet tuoda markkinoille ymmärrettävämpiä hinnoittelumalleja.

– Nykyään riittää, kun tietää oman operaattorin ilmoittamat hinnat, sanoo Elisan puhelinliittymien liiketoimintajohtajan **Jan Virkki**.

Tulppana ministerineuvosto

Virkin mukaan hinnat ovat vuosittain tulleet alas hyvää vauhtia.

Tälle kesälle ei alennusta kuitenkaan tule, sillä tavoitteena oli roaming-maksujen poistaminen kokonaan vuoden loppuun mennessä. Sen jälkeen mobiilidatan siirto olisi maksanut koko EU-alueella saman kuin kotimaassa.

EU:n parlamentti on jo hyväksynyt asiaa koskevan komission esityksen, mutta hanke tyssäsi jäsenmaiden hallitusten edustajista koostuvaan ministerineuvostoon.

Ministerineuvostossa kuultiin herkällä korvalla niiden operaattoreiden murheita, jotka pelkäävät tulovirtojensa ohenevan roaming-maksun poistamisen myötä.

Operaattorit ovat pelotelleet nostavansa vastaavasti muita maksuja, jolloin kuluttajan hyöty jää saavuttamatta.

Virkin mukaan roaming-maksuissa riittää säätämistä ja niihin palataan vielä.

– Yksioikoinen muutos ei näytä olevan toteutettavissa.

Kuten usein EU-asioissa, tässäkin löytyy etelä-pohjoinen-ulottuvuus.

– Vilkkaimpien turistikeskittymien Välimeren maille roaming-maksut ovat merkittävä tulonlähde.

Älä tubeta matkoilla

Suomalaisten operaattoreiden hinnoittelu on Virkin mukaan selkeää. Kuluttajalle mobiililaitteiden käyttö on kohtuuden rajoissa turvallista.

– Meidän kotimaassa ilmoittamamme ulkomaanhinnat pätevät matkoilla, Virkki vakuuttaa.

Esimerkiksi Elisa perii kolme euroa alkavaa 50 megatavua kohti.

– Normaali nettikäyttö ulkomailla aiheuttaa viikossa 15 - 20 euron laskun. Siihen hintaan saa sähköpostit sekä perussurffailut netissä ja sosiaalisessa mediassa.

Tässä kulkee Virkin mukaan turvaraja.

– Musiikin ja videoiden suoratoistoa, esimerkiksi Youtubea verkon yli, ei voi suositella ulkomailla. Silloin datamäärät moninkertaistuvat hyvin nopeasti.

Navigoinnissa datasiirron määrä riippuu käytettävästä palvelusta.

Datavahti valvoo

Kuluttajan ongelma on siinä, että eri toimintoihin kuluvan datan määrää on vaikea tietää. EU-komission yksinkertaistettujen laskelmien mukaan esimerkiksi kartan tarkistamiseen kuluu noin yksi megatavu ja kuvan lataaminen Facebookiin vie noin kaksi megatavua.

Jos haluaa pysyä edes jotenkuten jyvällä, kannattaa dataa käyttävät taustasovellukset sulkea matkoilla ja käyttää niitä vain tarpeen mukaan. Esimerkiksi uutissovellusten hälytykset ja paikannuspalvelut käyttävät dataa ja kasvattavat roaming-laskua.

Matkailijan turvana on myös ”datavahti”, joka perustuu EU-säännöksiin. Noin 60 euron datasiirron täyttyessä iskee leikkuri, joka pysäyttää datasiirron. Sen voi avata uudelleen, jos hinnalla ei ole väliä.

– Tuhansien eurojen laskua datasiirroista ei voi enää syntyä asiakkaan tietämättä.

– Käyttö on nykyään varsin turvallista, jos on valmis maksamaan viikonlopun datasiirrosta 10 - 15 euroa tai viikon reissusta 20 euroa melko normaalilla käytöllä, Virkki vakuuttaa.

UP/Heikki Lehtinen

Tuottavuutta tekstaten

» Tuottavuuden nostaminen on ollut kovasti tapetilla, mutta asia ei ole aina yksinkertainen. Kovankin tuottavuuskasvun tulokset voivat haihtua muiden kuin tekijöiden taskuun.

Kännyköiden yleistyminen 1990-luvun lopulla laitteiden hintojen laskiessa toi kännykkäoperaattoreille huikeita tuottavuuden kasvulukuja. Esimerkiksi Radiolinjan, nykyisen Elisan edeltäjän kännykkäliittymien määrä kaksinkertaistui vuonna 1998 yli miljoonaan liittymään edellisestä vuodesta. Puheluminuuttien määrä kaksinkertaistui ja lähetettyjen tekstiviestien määrä kasvoi jopa kuusinkertaiseksi. Niistä rahastettiin kappalehintaan. Siinä yksikkötyökustannukset rapisivat, vaikka työntekijämääräkin kasvoi reippaasti.

Radiolinjan asiakas maksoi vuonna 1997 kännykkäliittymänsä laskuja nykyrahassa keskimäärin noin 60 euroa kuussa. Viime vuonna keskimääräinen Elisan kuukausilasku oli 15 euroa.

Kotitalousasiakkaiden määrän kasvu selittää osan pudotuksesta, sillä heiltä nyhdetään vähän vähemmän kuin yritysliittymistä. Mutta kova liittymämäärien kasvu on myös kattanut hintojen laskun. Nyt Suomessa on kännykkäliittymiä jo yli yhdeksän miljoonaa. Samaan aikaan palvelun sisältö on muuttunut täydellisesti.

Tuottavuus näkyy laskussa

Kännykän käyttöbisneksen hyvästä tuottavuudesta omistajat ovat saaneet sievän siivun, palkoissa se ei erityisesti ole näkynyt. Esimerkiksi koko TeliaSonerassa muun maailman toiminnot mukaan lukien palkat nuppia kohden ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana nousseet noin kahden prosentin vuosivauhtia, mutta työn tuottavuus seitsemän prosenttia vuodessa. Omistajien sijoittamille pääomille on tullut erittäin hyvää tuottoa.

Mutta merkittävä osa tuottavuuden kasvusta on valunut myös asiakkaille. 60 euron kuukausimaksu oli pudonnut 45 euroon jo 2000-luvun alkuvuosiin mennessä. Vuonna 2003 toteutunut kännykkänumeron siirtomahdollisuus operaattorilta toiselle lisäsi laskuvauhtia ja vuoden 2003 hinnoista on nyt jäljellä noin kolmasosa.

Suomalaiset kännykänkäyttäjät ovat saaneet nauttia tuottavuushyödyistä kansainvälisestikin ottaen reippaasti. Kanadalaisen 23 maan vertailun mukaan keskimääräiset kännykkälaskut ovat meillä laskeneet viimeisten kymmenen vuoden aikana eniten eli yli puolella, kun keskiarvo oli vain neljänneksen pudotus.

Sama näkyy myös TeliaSoneran luvuissa. Ruotsalaisen Telian ja Soneran yhdistymisen jälkeen vuonna 2003 Telian asiakkaat maksoivat Ruotsissa nykyrahassa keskimäärin 31 euron kännykkälaskuja, Soneran asiakkaat Suomessa 45 euroa. Viime vuonna lasku oli Ruotsissa 21 euroa, Suomessa 16 euroa.

Suomessa Soneran työntekijämäärä on samana aikana lähes puolittunut, Ruotsissa pudotus on ollut paljon pienempi.

Meille halpaa touhua
Keskimääräinen kännykkälasku/kk kansalaisten ostovoima huomioiden

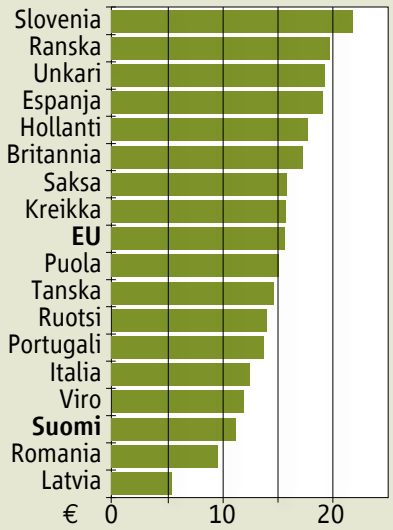

TALOUSTOLPPA

Hinnat liukuvat alaspäin

» Keskimääräiset kuluttajahinnat laskivat huhtikuussa 0,2 prosenttia. Vaikka postimaksut nousivat, viestintämenojen keskihinnat putosivat jopa yli viisi prosenttia ja ruuan hintakin 1,6 prosenttia.

Tulospalkkiot tiukassa

» Tulospalkkiot ovat kunnissa harvinaisia. Viime vuonna noin 150 kuntatyönantajaa maksoi tulospalkkioita kaikkiaan 22 000 työntekijälle. Saajien määrä oli noin viisi prosenttia kuntasektorin työntekijämäärästä. Se on huomattavan pieni verrattuna yksityisen sektorin palkansaajiin.

Nihkeää on

» Suomi oli ainoa EU-maa, jonka bruttokansantuote pieneni vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vieläkin 0,1 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Tosin kaikista maista ei tietoja ole, mutta niissä kasvu on jo vauhdikkaampaa. Lähelle Suomea tosin pääsi Italia nollakasvulla, eivätkä luvut Kreikassa ja Kyproksessakaan kummoisia olleet.

TUNNUSLUKU

11,4

» Tilastokeskuksen mittaama kuluttajien luottamusindikaattori nousi huhtikuussa lukuun 11,4. Vuotta aiemmin lukema oli 3,7 ja pitkän ajan keskiarvo on 11,8. Kuluttajien luottamuksen nousu on sen verran merkittävä, että Suomen Pankin pääjohtaja piti sitä ainoana valopilkkuna Suomen talousnäkymissä esittäessään keskuspankin talousnäkemyksiä hallitusneuvottelijoille toukokuun alussa.

Markku Saksa: Ihmisiä ja elämää Meksikosta Tulimaahan

Kustannusosakeyhtiö Siltala 2014, 306 s.

» Yksi suurimmista haaveistani on päästä joskus muutamaksi kuukaudeksi kiertämään Etelä-Amerikkaa. Haluan nähdä kaikki maisemat ja intiaanien aikaiset kulttuuriperinnöt, kokea rennon ja elämänmyönteisen "lattarifiiliksen", syödä elämäni parhaan pihvin ja kuulla espanjan kieltä kaikkialla. Meksikoa ja Kuubaa pidemmälle en ole päässyt, mutta haave elää sitkeästi ja irtiottoa odotellessa luen lähes kaiken, mitä saan tuosta maanosasta käsiini.

Toimittaja Markku Saksa on vuonna 1988 kirjoittanut teoksen Etelän ristin alla: Lehtimiehen elämää Latinalaisessa Amerikassa. Nyt lähes kolmenkymmenen vuoden jälkeen hän kiersi useamman kuukauden ajan ympäri Etelä-Amerikkaa uutta kirjaa varten. Lisäksi hän on diplomaattivaimonsa kanssa elänyt ison osan elämästään espanjankielisessä Amerikassa, joten hän tietää mistä puhuu.

Saksan rakkaus Latinalaista Amerikkaa kohtaan huokuu tekstistä. Hän kuvaa Etelä-Amerikassa tapahtunutta kehitystä 30-vuotisella perspektiivillä ja tuntee välillä iloa ja ylpeyttä, mutta usein myös haikeutta. Asiat eivät juuri missään ole niin kuin ne olivat "silloin ennen". Ei niiden tietysti kuulukaan olla, mutta jos odottaa pääsevänsä tuttuun ravintolaan, tapaavansa tuttuja ihmisiä ja näkevänsä tutun hotellin, jossa on viettänyt ikimuistoisia hetkiä nuoruudessaan ja sitten huomaa, että niitä ei ole enää olemassa, kyllähän se vetää mielen haikeaksi. Ja voi sitä riemua, kun hän matkallaan löytääkin vanhan ystävän 30 vuoden takaa!

Kirja on enemmän tietokirja kuin matkakirja ja se keskittyy kuvaamaan pääasiassa maiden taloudellista kehitystä. Tietokirjamaisuudesta huolimatta tekstiä on erittäin miellyttävää ja helppoa lukea ja kirjailija kuvaa asioita tavallisten ihmisten näkökulmasta. Saksa huomauttaa itse, että asiat eivät Etelä-Amerikassa ole yleisesti ottaen ihan niin hyvin, kuin hän kirjassaan kuvaa. Hän on kuitenkin tarkoituksellisesti valinnut positiivisen näkökulman ja haluaa tuoda esiin juuri niitä asioita, jotka ovat hyvin ja etenkin niitä, jotka ovat parantuneet kolmenkymmenen vuoden aikana.

Kirjassa ei kuitenkaan kaunistella asioita liikaa, vaan puhutaan niistä sellaisina kuin ne ovat ja puututaan myös epäkohtiin. Kehitystä on tapahtunut paljon, mutta paljon on vielä tehtävää edessä.

Saksalla on tekstiin vahva henkilökohtainen ote ja viihdyin kirjan parissa hyvin. Olen taas askeleen lähempänä unelmani toteutumista.

Mikkel Birkegaard: Libri Di Lucan arvoitus

Suomentanut Katriina Huttunen
WSOY 2009, 439 s.

» Mikkel Birkegaard on tanskalainen tietokone-asiantuntija ja Libri di Luca on hänen esikoisteoksensa.

Kööpenhaminassa sijaitsevan vanhan kirjakaupan Libri di Lucan italialaistaustainen omistaja Luca Campelli kuolee yllättäen. Lucan ainoa lapsi Jon Campelli perii liikkeen tahtomattaan. Luca ja Jon eivät ole olleet tekemisissä kahteenkymmeneen vuoteen, eivät sen jälkeen kun Jon annettiin adoptoitavaksi äitinsä itsemurhan jälkeen.

Jonin ensimmäinen ajatus on hankkiutua eroon kaupasta. Hän kantaa edelleen kaunaa isälleen siitä, että tämä hylkäsi hänet pahimmalla mahdollisella hetkellä.

Jon vedetään kuitenkin tahtomattaan mukaan kirjakaupan toimintaan ja hänelle alkaa pikkuhiljaa selvitä totuus siitä, mitä Libri di Lucan kulissien takana tapahtuu. Jon huomaa yhtäkkiä olevansa keskellä maailmanlaajuista salaseuraa, jossa hyvä ja paha taistelevat keskenään kirjojen ja niiden teksteihin ladattujen salaisten merkitysten avulla.

Kirjakaupassa työskentelevän Katherinan avulla Jonille avautuu vähitellen, mikä hänen oma roolinsa tässä kaikessa on. Jonille valkenee myös totuus sekä hänen äitinsä että isänsä kuolemasta. Katherinen avulla hän oppii tuntemaan omat piilevät voimansa ja erityiset kykynsä ja Jonin on täysin mahdotonta enää tässä vaiheessa ajatellakaan jättävänsä kirjakauppaa oman onnensa nojaan. Hänen on pelastettava se, mitä pelastettavissa on ja yhdessä Katherinan kanssa he käyvät taisteluun pahaa vastaan.

Kirja sopii kuin nakutettu kirjoja ja lukemista rakastavalle henkilölle, joka tietää, että lukeminen on parasta maailmassa ja että kirjoihin kätkeytyy ihan oma maailmansa. Varsinkaan esikoisteokseksi tämä ei ollut ollenkaan hullumpi.

TOISTEN JUTUT

Ironista on, että ammattiyhdistysliikettä arvostelee kaikesta mahdollisesta moni sellainenkin, jolla ei ole mitään ay-liikkeen hankkimia palkka- ja lomaetuja vastaan silloin, kun ne osuvat omalle kohdalle.

Iltasanomat Pääkirjoitus 29.5.

Teen työkseni sopimuksia ja kannatan sopimista, mutta ei millä hinnalla hyvänsä. Ei voi mennä niin, että sopimus tehdään työntekijöiden selkänahasta. Sellaiseen ei lähdetä.

Pardian puheenjohtaja Niko Simola Turun Sanomat 29.5.

Luottamus on hallituksen slogan, mutta uskoa koetellaan.

Iltalehti Pääkirjoitus 29.5.

Kesä kuluu myrskyisissä merkeissä.
Päätoimittaja

Arno Ahosniemi Kauppalehti 29.5.

Kova tauti vaatii kovat lääkkeet. Ja niitä Juha Sipilän hallitus aikoo tarjoilla isolla kauhalla.

Aamulehti Pääkirjoitus 28.5.

Pelättyjä leikkauksia oli hallitusohjelmassa jopa odotettua vähemmän – aika näyttää, oliko niitä edes riittävästi.

Pääkirjoitus Keskisuomalainen 28.5.

STTK-krypto 4/2015

Kesä ja kryptoset…

» … se se vasta on sellainen pari. Kärpäset häipyköön pesäpallokentälle.

Voit ratkoa tämän myös päätteellä, koska tehtävämme löytyvät nykyisin myös osoitteesta *www.sanaristikot.net*. Niitä voi ratkoa omalla päätteellä – ja nyt myös tabletilla – ja lähettää vastauksen saman tien ratkottuaan tehtävän. Sivuilla on paljon muutakin asiaa ristikoista ja mm. vireä reaaliaikainen keskustelupalsta. Lisäksi löytyy artikkeleita ja viitisentuhatta muuta ristikkoa tai kryptoa, joita voi ratkoa huvikseen. Kaikenlaista mielenkiintoista alan asiaa löytyy myös sivustolta *www.sanaris.fi*.

Ratkaisuna voi lähettää koko sivun sellaisenaan TAI numeroista 1-10 muodostuvan sanan joko postitse osoitteella STTK-krypto 4, PL 14, 00781 Hki tai sähköpostilla *sanaris@sanaris.fi* ennen seuraavan lehden ilmestymistä. Jos vastaa ratkottuaan nettitehtävän, tarvitsee vain painaa "lähetä ratkaisu" -nappia, kun ruudut ovat täynnä ja on antanut tietonsa!

KRYPTON 2/2015 RATKAISU

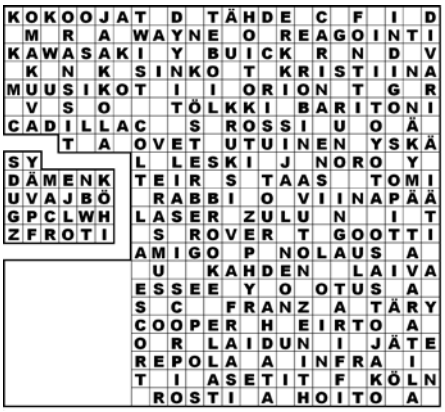

Palkintoina jaamme viisi STTK-muistolahjaa. Oheinen ratkaisu on numerosta 2/2015, samoin seuraavat voittajat:

Else Väisänen, Ulvila
Enna Mäkinen, Turku
Tarja Horttanainen, Lieksa
Jarkko Assola, Littoinen
Aini Kivelä, Kankaanpää

Onnittelut voittajille ja kiitokset kaikille mukana olleille!

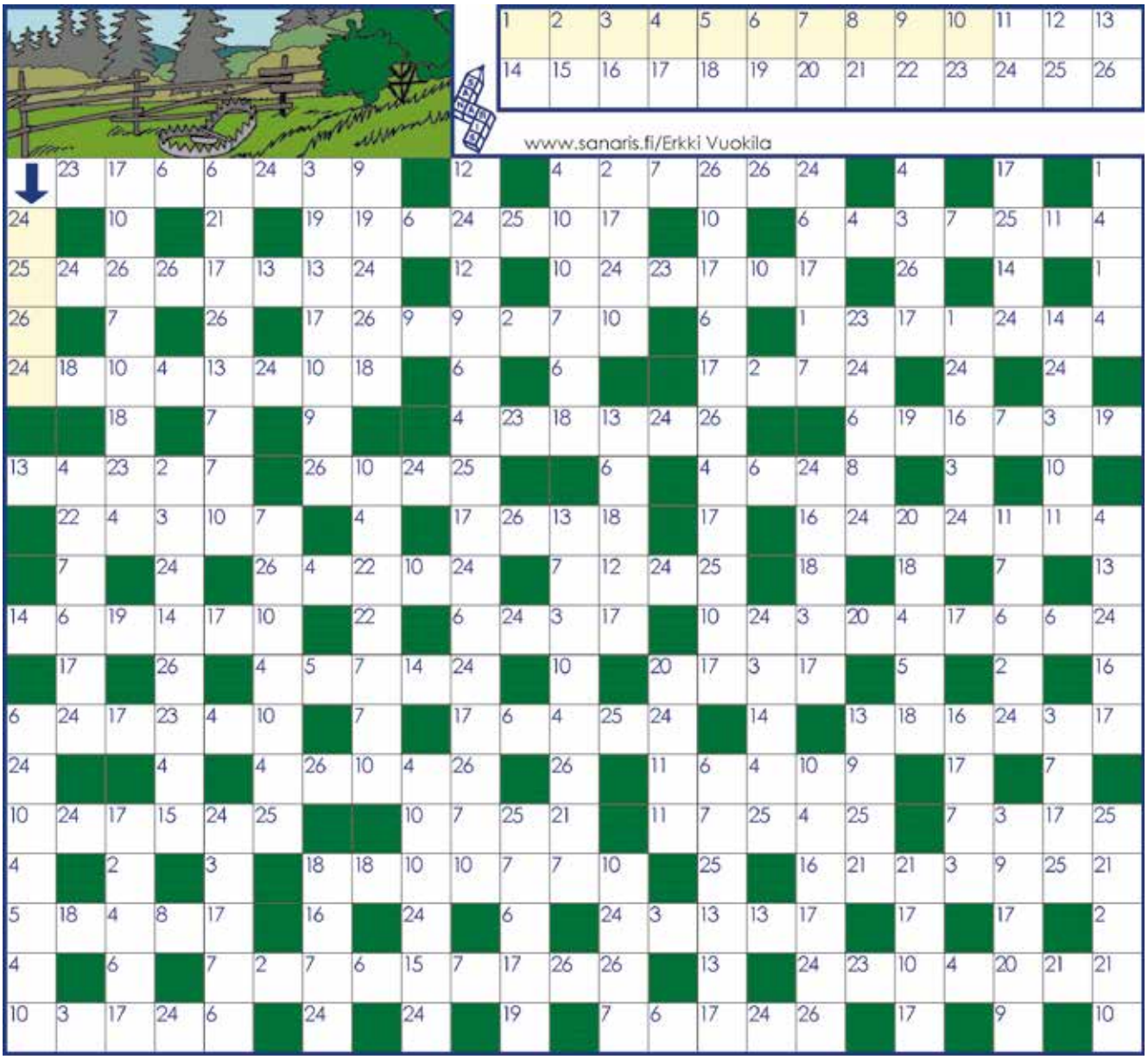

Askel aikaa edelle.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs,
00100 Helsinki

Postiosoite:
PL 421, 00101 Helsinki

Puhelin:
09 131 521

Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

Ammattiliitto Nousu ry
www.nousu.org

Ammattiliitto Pro
www.proliitto.fi

Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO
www.erto.fi

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty
www.jytyliitto.fi

Kirkon alat
www.kirkonalat.fi

Liiketalouden Liitto LTA
www.liiketaloudenliitto.fi

Meijerialan ammattilaiset MVL
www.mvl.fi

METO — Metsäalan Asiantuntijat
www.meto-ry.fi

Palkansaajajärjestö Pardia
www.pardia.fi

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA
www.ria.fi

Suomen Erityisteknisten Liitto SETELI
www.seteli.fi

Suomen Konepäällystöliitto SKL
www.konepaallystoliitto.fi

Suomen Laivanpäällystöliitto SLPL
www.seacommand.fi

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer
www.superliitto.fi

Suomen Palomiesliitto SPAL
www.palomiesliitto.fi

Tehy
www.tehy.fi

Vakuutusväen Liitto VvL ry
www.vvl.fi

www.sttk.fi